

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальника кафедри
загальновійськових дисциплін
полковник Станіслав КОРОЛЬОВ
« _____ » _____ 20__ р.

ПЛАН

проведення лекції № 14

з навчальної дисципліни «Тактика (у т. ч. тактика дій військ НАТО)»

Модуль 4. Основи бойового застосування підрозділів армійської авіації Сухопутних військ, авіації Повітряних Сил та підрозділів Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Змістовий модуль 4.1. Основи бойового застосування підрозділів армійської авіації Сухопутних військ, авіації Повітряних Сил та підрозділів Військово-Морських Сил Збройних Сил України

Заняття 4.1.1. Основи бойового застосування підрозділів армійської авіації Сухопутних військ, авіації Повітряних Сил Збройних Сил України.

Навчальні та виховні цілі:

Вивчити:

- призначення, завдання та структуру авіації ПС ЗС України;
- організаційну структуру авіаційних частин ПС ЗС України;
- принципи, форми та способи бойового застосування ПС ЗС України;
- основи бойового застосування авіації ПС ЗС України, армійської авіації СВ та авіації ВМС.

Виховувати:

- високі морально-психологічні якості;
- широкий тактичний кругозір;
- зацікавленість щодо вивчення навчальної дисципліни.

Навчальний потік: 2 М курс.

Дата: 21.10.19 Час: 90 хв.

Місце: аудиторія Д14205

I. Навчальні питання і розподілення часу:

№ з/п	Зміст занять, навчальні питання	Час, хв.
I	Вступна частина	5
II	Основна частина	80
	1. Призначення, завдання та структура авіації ПС ЗС України	20
	2. Організаційна структура авіаційних частин ПС ЗС України.	20
	3. Принципи, форми та способи бойового застосування ПС ЗС України.	10
	4. Основи бойового застосування авіації ПС ЗС України, армійської авіації СВ та авіації ВМС.	30
III	Заключна частина	5

II. Навчально-матеріальне забезпечення:

- мультимедійний проектор Inphocus;
- слайди за темою лекції, підготовані за комп'ютерною програмою Microsoft PowerPoint;

Навчальна література :

1. Герасименко О.І. Тактика авіації Повітряних Сил ЗС України: Навч. посіб. – К., 2006. – 275 с.
2. Дії авіації Сухопутних військ при виконанні завдань авіаційної підтримки загальновійськових підрозділів (частин)ю – Львів, ЛПСВ, 2008. – 101 с.
3. Полуйко О. М. Тактика авіації Повітряних Сил Збройних Сил України. Ч. 1. Основи тактики авіації Повітряних Сил: наоч. посіб. – Харків : ХНУПС, 2019. – 47 с.
4. Альбом схем дій підрозділів (відділення, взвод, рота, батальйон) у відповідності до стандарту № 2 (тактичні знаки НАТО). – Львів: НАСВ, 2017. – 80 с.

III. Завдання на самопідготовку:

1. Вивчити навчальний матеріал за конспектом та навчальною літературою.
2. Підготуватися до семінарського заняття за даною темою.

Викладач кафедри загальновійськових дисциплін

В.ПУГАЧ

План обговорений і ухвалений на засіданні кафедри загальновійськових дисциплін від «__» _____ 2019 р.

Протокол № ____.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВІЙСЬКОВО-ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра загальновійськових дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри

загальновійськових дисциплін

полковник

Станіслав КОРОЛЬОВ

« _____ » _____ 20____ р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

з початкової дисципліни «ТАКТИКА (у т.ч. тактика дій військ НАТО)»

Модуль 4. Основи бойового застосування підрозділів армійської авіації Сухопутних військ, авіації Повітряних Сил та підрозділів Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Тема 1. «Основи бойового застосування підрозділів армійської авіації Сухопутних військ, авіації Повітряних Сил та підрозділів Військово-Морських Сил Збройних Сил України»

Лекція 1. «Основи бойового застосування підрозділів армійської авіації Сухопутних військ, авіації Повітряних Сил Збройних Сил України та підрозділів Військово-Морських Сил Збройних Сил України»

Харків

Лекція 1: «Основи бойового застосування підрозділів армійської авіації Сухопутних військ, авіації Повітряних Сил Збройних Сил України».

Навчальний потік: 2 М курс інституту.

Час: 90 хв.

Місце: лекційна аудиторія

Навчальні та виховні цілі:

Вивчити:

- призначення, завдання та структуру авіації ПС ЗС України;
- організаційну структуру авіаційних частин ПС ЗС України;
- принципи, форми та способи бойового застосування ПС ЗС України;
- основи бойового застосування авіації ПС ЗС України, армійської авіації СВ та авіації ВМС.

Виховувати:

- високі морально-психологічні якості;
- широкий тактичний світогляд;
- зацікавленість щодо вивчення навчальної дисципліни.

Навчальні питання і розподілення часу:

№ з/п	Зміст занять, навчальні питання	Час, хв.
I	Вступна частина	5
II	Основна частина	80
	1. Призначення, завдання та структура авіації ПС ЗС України та ВМС ЗС України.	20
	2. Організаційна структура авіаційних частин ПС ЗС України та ВМС ЗС України.	20
	3. Принципи, форми та способи бойового застосування ПС ЗС України та ВМС ЗС України.	10
	4. Основи бойового застосування авіації ПС ЗС України та ВМС ЗС України.	30
III	Заклучна частина	5

Навчально-матеріальне забезпечення:

1. мультимедійний проектор Inphocus;
2. слайди за темою лекції, підготовані за комп'ютерною програмою Microsoft PowerPoint;

Навчальна література :

1. Герасименко О.І. Тактика авіації Повітряних Сил ЗС України: Навч. посіб. – К., 2006. – 275 с.
2. Дії авіації Сухопутних військ при виконанні завдань авіаційної підтримки загальновійськових підрозділів (частин)ю – Львів, ЛІСВ, 2008. – 101 с.
3. Полуйко О. М. Тактика авіації Повітряних Сил Збройних Сил України. Ч. 1. Основи тактики авіації Повітряних Сил: наоч. посіб. – Харків : ХНУПС, 2019. – 47 с.
4. Альбом схем дій підрозділів (відділення, взвод, рота, батальйон) у відповідності до стандарту № 2 (тактичні знаки НАТО). – Львів: НАСВ, 2017. – 80 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

Дана лекція є лекцією інформаційного типу. Вона повинна починатися з короткого вступу, у якому до аудиторії доводиться тема лекції, її значення у системі підготовки військового фахівця, цільова настанова і план лекції. Також необхідно дати стислу характеристику навчальної літератури, яка рекомендується. У вступі здійснюється актуалізація її теми з урахуванням досвіду ООС (АТО).

В основній частині лекції, при розгляданні кожного питання, доцільно формулювати проблему, яка розглядається, встановлювати її зв'язок із майбутньою діяльністю військового фахівця.

Розкриття питань лекції, як і її загального змісту, здійснюється шляхом раціонального поєднання методів індукції і дедукції, прийомів викладання від часткового до загального. Лекція повинна формувати у тих, хто навчається, здатності до абстрактного мислення. Викладення матеріалу повинно супроводжуватися демонстрацією слайдів.

Лекція повинна закінчитися формулюванням стислих висновків з матеріалу, який розглядався, викладенням рекомендацій для самостійної роботи, якщо вони не були дані раніше у ході лекції та відповідями викладача на питання студентів.

ВСТУП

Структурно Повітряні Сили складаються із командування, повітряних командувань, Харківського Національного університету Повітряних Сил, військових частин та установ безпосереднього підпорядкування.

До складу Повітряних Сил належать роди авіації: бомбардувальна, винищувальна, штурмова, розвідувальна, транспортна авіація та роди військ: зенітні ракетні та радіотехнічні війська.

Також до складу Повітряних Сил входять окремі військові частини і підрозділи спеціальних військ це — розвідувальні, інженерні, радіаційного, хімічного і бактеріологічного захисту, зв'язку, автоматизованих систем управління та радіотехнічного забезпечення, радіоелектронної боротьби, метеорологічного забезпечення, частини матеріально-технічного і медичного забезпечення та інші.

На озброєнні Повітряних Сил знаходяться літаки МіГ-29, Су-27, Су-25, Су-24, Су-24МР, Л-39, Іл-76, Ан-26, Ан-24, Ан-30, Ту-134, вертольоти Мі-8, Мі-9, зенітні ракетні комплекси С-300 та «Бук» різних модифікацій.

Підготовка фахівців для Повітряних Сил здійснюється в одному з провідних навчальних закладів Збройних Сил України — Харківському Національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Досвід застосування Повітряних Сил Збройних Сил України під час особливого періоду у першому півріччі 2014 року ліг в основу подальшого реформування Повітряних Сил Збройних Сил України. Керівництвом Збройних Сил України у повному обсязі погоджено пропозиції Командування Повітряних Сил щодо проведення першочергових заходів по нарощуванню боєздатності виду Збройних Сил.

Виконуючи Мінські домовленості, у проведенні антитерористичної операції бойова авіація не застосовувалася тому основними завданнями, які реалізовувалися у військовій авіації Повітряних Сил полягали передусім у забезпеченні необхідного рівня бойової готовності авіаційних військових

частин, підготовка льотного складу до виконання завдань за призначенням вдень та вночі, у простих і складних метеоумовах, забезпечення сил, задіяних в АТО: авіаційна підтримка, повітряні перевезення військ та вантажів.

1. ПРИЗНАЧЕННЯ, ЗАВДАННЯ ТА СТРУКТУРА АВІАЦІЇ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗС УКРАЇНИ.

Авіація Повітряних Сил призначена для сумісної з військами ППО охорони повітряного простору держави, ураження з повітря угруповань військ та об'єктів противника, прикриття угруповань своїх військ і об'єктів від ударів повітряного противника, авіаційної підтримки своїх військ (сил), десантування повітряних десантів, перевезення військ і матеріальних засобів повітрям і ведення повітряної розвідки. Авіації належить вирішальна роль у завоюванні переваги (панування) в повітрі.

Виходячи з призначення авіації Повітряних Сил на неї покладається рішення наступних завдань:

- знищення авіації противника на аеродромах та в повітрі, його засобів ударного нападу та повітряної розвідки, наземних та повітряних елементів розвідувально-ударних комплексів;
- прикриття військ та об'єктів від удару авіації та крилатих ракет, а також від повітряної розвідки противника;
- завдання поразки резервам противника;
- знищення повітряних та морських десантів противника;
- зрив перевезення його військ і матеріальних засобів;
- порушення управління військами;
- забезпечення прольоту авіації скрізь зону ППО;
- десантування повітряних десантів і забезпечення їх бойових дій;
- перевезення військ і матеріальних засобів повітрям;
- забезпечення бойових дій морських десантів;
- ведення повітряної розвідки;
- виконання завдань у міжнародних миротворчих операціях у складі міжнародних миротворчих сил ООН та боротьба з незаконними збройними формуваннями.

Ці завдання авіація буде виконувати приймаючи участь в нанесенні масованих ударів по першочергових об'єктах, вогневій підтримці, вогневій контрпідготовці, послідуєчих масованих та групових авіаційних ударах. Вона буде здійснювати авіаційну підтримку військ при бойових діях.

У мирний час авіація Повітряних Сил несе бойове чергування по охороні Державного кордону України у повітрі, не допускаючи (присікаючи) його порушення.

Велике значення має завдання з авіаційної підтримки сухопутних військ і ВМС у проведених ними операціях, оскільки війська (сили флоту) вимагають постійного прикриття їх з повітря від нападу авіації та крилатих ракет противника, а також у підтримці їх бойових дій шляхом знищення рухомих і малорозмірних об'єктів, які можуть чинити сильний опір, але не можуть бути знищені засобами самих військ. Так, досвід бойових дій авіації

багатонаціональних сил у зоні Перської затоки показав, що авіаційна підтримка сухопутних військ мала велике значення у вогневій поразці іракських військ.

Не дивлячись на різні завдання авіації Повітряних Сил, вони тісно пов'язані один з одним, так як досягнення успіху при виконанні одного завдання має позитивний вплив на одержання більш високого результату при виконанні інших. Основу авіації Повітряних Сил складає тактична авіація, яка є оперативним і оперативно-тактичним засобом командуючих Повітряними командуваннями.

По характеру завдань. Які виконуються, льотно-технічними даними і озброєнню літаків авіація ПС поділяється на такі роди авіації:

- бомбардувальну авіацію (БА) на озброєнні якої знаходяться літаки Су-24 і Су-24М;
- штурмову авіацію (ША), на озброєнні якої є літак Су-25;
- винищувальну авіацію (ВА), на озброєнні якої є МіГ-29, Су-27;
- розвідувальну авіацію (РА), на озброєнні якої є: Су-24МР, Су-17М4Р, та безпілотні літаки-розвідники;
- військово-транспортну авіацію (ВТА), на озброєнні якої літаки Ан-26, Ан-12, Іл-76;
- спеціальну авіацію, яка має літаки та вертольоти спеціального призначення.

У складі інших видів ЗСУ є такі роди авіації:

- у Сухопутних військах: армійська авіація;
- у ВМС: морська авіація, яка входить до складу 10 морської авіаційної бригади.

Організаційно авіація Повітряних Сил складається з авіаційних бригад і окремих авіаційних ескадрилій.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ЧАСТИН АВІАЦІЇ ПС ЗС УКРАЇНИ

Авіаційна бригада – є основною тактичною частиною авіації Повітряних Сил ЗС України і призначені для виконання завдань за призначенням у складі Повітряного командування, об'єднаних сил швидкого реагування (ОСШР) або самостійно.

За родами авіації авіаційна бригада (*авбр*) може бути однорідною або змішаною.

Командири основних підрозділів та підрозділів забезпечення (батальйон аеродромно-технічного забезпечення, батальйон зв'язку та радіотехнічного забезпечення, рота (батальйон) охорони) підпорядковуються командирі *авбр*.

Для *авбр* встановлюються дійсне та умовне найменування відповідно до прийнятої в ЗС України системи найменувань і позначень військових частин.

Окрім номерного повного найменування *авбр* може бути надано власну назву та затверджену символіку (розпізнавальний знак) *авбр*.

Авіаційна бригада дислокується на аеродромі постійного базування.

За *авбр* закріплюються оперативні аеродроми (аеродроми розосередження).

До складу *авбр* входять: управління, основні підрозділи, та підрозділи забезпечення.

Управління *авбр* здійснює загальне керівництво діяльністю *авбр*, несе відповідальність за її бойову та мобілізаційну готовність, за якісне забезпечення авіаційних підрозділів і виконання завдань бойової(спеціальної) підготовки особового складу *авбр*.

Управління *авбр* включає: командування, штаб, відділення та служби управління авіаційної бригади.

Крім того, до складу управління *авбр* входять: начальник служби безпеки польотів, начальник повітряно-вогневої та тактичної підготовки (ПВТП) для *авбр* ВА, ША, БА.

До складу командування входять:

- командир;
- начальник штабу - перший заступник командира *авбр*;
- заступник командира *авбр* з льотної підготовки;
- заступник командира *авбр* з гуманітарних питань – начальник відділення;
- заступник командира *авбр* з озброєння - начальник озброєння;
- заступник командира *авбр* з тилу - начальник тилу;
- заступник командира бригади з розвідки(для розвідувальних *авбр*);
- заступник командира бригади з повітряного спостереження. (для *авбр(т)*).

Штаб *авбр* є основним органом управління повсякденною діяльністю особового складу підрозділів у мирний час, під час мобілізації та приведення у вищі ступені бойової готовності і при забезпеченні бойових дій авіаційних підрозділів під час війни (збройного конфлікту).

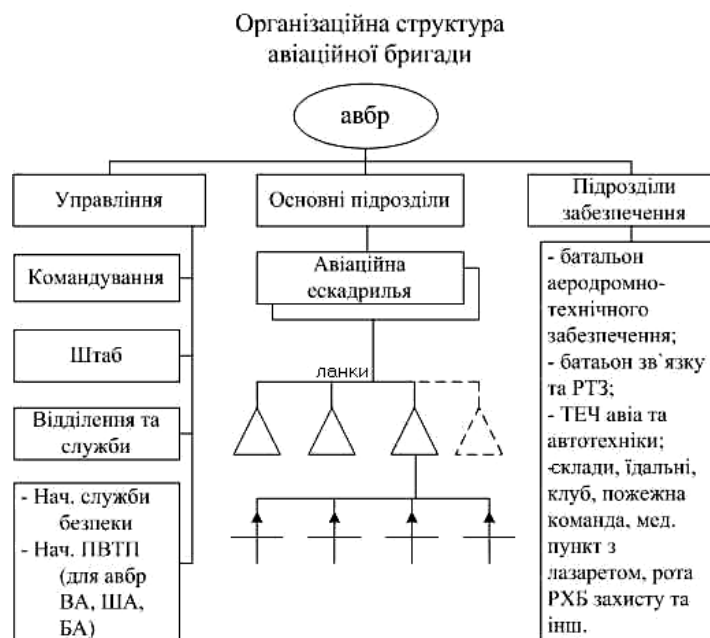


Рис.1. організаційна структура авбр

До штабу входять: начальник штабу та інші посадові особи штабу.

Відділення та служби управління *авбр* відповідно до свого призначення організовують, забезпечують і контролюють функціонування підрозділів *авбр*

або безпосередньо забезпечують підрозділи на підставі чинних нормативних документів.

До відділень і служб управління відносяться: озброєння (відділ ІАЗ, служба стрілецької зброї, авіаційно-технічна служба, метрологічна служба), відділення виховної роботи, тил, фінансово-економічна служба, група керівництва польотами (ГКП), служби(штурманська, пошуково-рятувальна і парашутно-десантна, медична, РХБЗ та екобезпеки, пожежної безпеки, фізичної підготовки).

Основними підрозділами *авбр* є 2-3 авіаційних ескадрильї.

Авіаційна ескадрилья - основний тактичний підрозділ. Складається з трьох ланок (загонів). Бойові дії може вести самостійно, або у складі авіаційної бригади.

Авіаційна ланка(загін) – тактичний авіаційний підрозділ. Бойові дії може вести самостійно або у складі авіаційної ескадрильї.

Пара – первинний тактико-вогневий підрозділ. Складається з двох літаків і діє в складі ланки або самостійно, виконуючи окремі завдання по веденню повітряної розвідки, знешкодженню поодиноких літаків противника в повітрі або морських поодиноких цілей.

Екіпаж – бойова одиниця.

Підрозділами забезпечення є: батальйон аеродромно-технічного забезпечення, батальйон зв'язку та РТЗ, батальйон охорони, ТЕЧ авіаційної та автомобільної техніки, групи підготовки та регламенту, склади, їдальні, клуб, пожежна команда, медпункт з лазаретом, рота РХБ захисту та ін.

Таким чином авіаційна бригада – є основною тактичною частиною авіації Повітряних Сил ЗС України і призначена для виконання завдань за призначенням у складі Повітряного командування, об'єднаних сил швидкого реагування (ОСШР) або самостійно.

3. ПРИНЦИПИ, ФОРМИ ТА СПОСОБИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ АВІАЦІЇ ПС ЗС УКРАЇНИ

Основні принципи ведення бойових дій авіаційними підрозділами і частинами

Принципи – це основоположні правила, якими необхідно керуватися при ведення бойових дій.

Вивчення досвіду бойових дій авіації в війнах і військових конфліктах показало, що основними принципами ведення бойових дій авіаційними підрозділами, частинами і з'єднаннями є:

1. Постійна висока бойова готовність до виконання бойових завдань.
2. Зосередження основних зусиль авіації на основних напрямках у вирішальний момент для виконання головних завдань.
3. Активність, рішучість і раптовість дій.
4. Безперервність бойових дій.
5. Економія сил і засобів.
6. Своєчасний маневр авіаційними підрозділами, частинами і з'єднаннями.
7. Завчасне створення резервів, їхнє вмiле використання і своєчасне відновлення.

8. Тісна взаємодія між родами авіації, а також з об'єднаннями, з'єднаннями інших видів ЗС і родів військ.
9. Всебічне забезпечення бойових дій.
10. Централізоване управління авіацією з широким застосуванням автоматизованих систем управління (АСУ) військами і зброєю.
11. Облік і повне використання морально-психологічних факторів в інтересах виконання поставлених завдань.

Постійна висока боєготовність до ведення бойових дій дозволяє в будь-яких умовах обстановки організовано, в встановлені терміни привести *апчз* в готовність до ведення бойових дій і успішно виконувати поставлені бойові завдання.

Зосередження основних зусиль авіації на найважливіших напрямках в вирішальний момент для виконання основних завдань (принципи цілеспрямованості та масованості) дозволяє досягати переваги над супротивником, ставити його в невідгідні умови, успішно виконувати поставлені завдання.

При виконанні бойових завдань авіація повинна діяти з граничною активністю, *рішучістю і раптовістю* для супротивника. Активність і рішучість дій авіації (принцип наступальності) досягається:

– постійним прагненням командирів і усього льотного складу захопити і утримати ініціативу в повітрі в будь-яких умовах обстановки, нав'язати супротивнику свою волю, діяти зухвало, сміло, енергійно з граничною наполегливістю і завзяттям;

– упередженням супротивника, в застосуванні зброї і нанесенні ударів, готовністю до кінця виконати бойове завдання в будь-яких умовах обстановки.

Раптовість дій (принцип раптовості) полягає в нанесенні авіаційних ударів в той момент і в тому місці, коли, і де супротивник їх не очікує або не встигає прийняти заходи для їхнього відбиття і захисту своїх військ.

До раптовості буде прагнути і супротивник, тому необхідні висока пильність, постійна готовність до зриву і відбиттю його раптових дій.

Безперервність бойових дій означає готовність авіації вести бойові дії удень і вночі, в будь-який час року та доби і в будь-яких метеоумовах.

Економія сил і засобів авіації (принцип економії) полягає в витрачаннях їх суворо у відповідності до потреб для вирішення бойових завдань з заданими результатами.

Маневр авіаційними підрозділами, частинами і з'єднаннями (принцип маневреності) здійснюється з метою створення необхідного угруповання авіації, виводу її з-під ударів супротивника доцільного використання при виконанні поставлених завдань або тих які знову виникли.

Маневр виконується перебазуванням *апчз* на інші напрямки (в нові райони) з використанням аеродромів маневру.

Успішне досягнення мети бойових дій можливо лише спільними зусиллями всіх родів авіації і родів військ (сил) інших видів Збройних Сил.

Тісна взаємодія між з'єднаннями і частинами організовується командирами всіх ступенів і підтримується під час усього бою (операції).

Всебічне забезпечення бойових дій авчз має метою створити їм сприятливі умови для виконання бойових завдань з високою ефективністю і мінімальними втратами.

Централізоване управління (принцип єдності управління) полягає в зосередженні управління підлеглими частинами і підрозділами в руках одного командира з'єднання (частини).

Так, наприклад, в роки ВВВ створення однорідних авіаційних з'єднань дозволило жорстоко централізувати управління авіацією в масштабі фронту.

Всебічний облік і використання морально-психологічного фактору - важливі умова успішних бойових дій авіації. Вони досягаються:

- глибоким знанням морально-психологічного стану особистого складу;
- вихованням у льотного складу високого бойового духу;
- постійним вивченням морально-психологічних якостей супротивника, передусім льотного складу, виявленням його сильних і слабких сторін.

Аналіз основних принципів ведення бойових дій авчз показує, що грамотне використання дозволяє виконувати поставлені бойові завдання з високою ефективністю і мінімальними втратами.

Основні форми бойового застосування авіації Повітряних Сил

Форми застосування авіації Повітряних Сил зумовлюються необхідністю ефективного виконання покладених на них завдань та їх специфікою.

В залежності від масштабу бойових дій, особливостей родів авіації, які в них застосовуються, а також характеру завдань, що виконуються, основними формами бойового застосування авіації Повітряних Сил є:

- авіаційні удари;
- повітряні бої;
- повітряні битви;
- спеціальні бойові польоти;
- бойові дії.

Авіаційний удар – організований вплив авіації на противника для ураження його наземних (морських) об'єктів із застосуванням авіаційних засобів ураження (АЗУ).

В залежності від складу сил, які залучаються для виконання авіаційного удару, він може бути поодиноким, груповим і масованим.

Поодинокий авіаційний удар завдається окремим ЛА, який атакує ціль з одного або декількох заходів. Він закінчується виходом від цілі після виконання останньої атаки.

Груповий авіаційний удар завдає авіаційне з'єднання, частина (підрозділ) для ураження одного або кількох об'єктів противника в обмеженому районі в короткий термін.

Масований авіаційний удар завдається угрупованням авіації Повітряних Сил звичайно по кількох об'єктах, а іноді і по одному важливому об'єкту у визначеному районі.

Кожна з частин (підрозділів), які приймають участь в авіаційному ударі, може прямувати до цілі по одному або відмінним маршрутам і здійснювати удар з різних напрямків і висот.

Авіаційні удари застосовують *апчз* БА, ША, а також ВА, РА, ВТА, АА при діях по наземним (морським) цілям.

Повітряний бій – озброєна протидія в повітрі поодиноких літаків (вертольотів), підрозділів авіації з метою знищення повітряного противника, відбиття його атак, примушення до відмови від виконання поставленого завдання.

Повітряні бої у залежності від умов проведення поділяються:

– за складом сил, які приймають в них участь (поодинокий – ведеться поодиноким літаком, вертольотом з поодиноким літаком або групою літаків (вертольотів); груповий – ведеться групою літаків (вертольотів) з поодиноким літаком або групою літаків (вертольотів) противника);

– за висотами, на яких вони ведуться (на малих, середніх, великих або у стратосфері);

– за часом доби (денні, нічні);

– за умовами погоди (у ПМУ, СМУ).

Повітряні бої, крім того, можуть бути наступальними та оборонними.

Повітряна битва – сукупність організованих і взаємопов'язаних повітряних боїв авіації, що здійснюються за єдиним замислом при централізованому управлінні у визначеному районі повітряного простору з метою знищення авіації противника в повітрі та примушення його до відмови від виконання поставленого завдання.

Спеціальний бойовий політ – це дії авіації щодо виконання бойових завдань, непов'язаних із застосуванням засобів ураження. Спеціальний бойовий політ виконується для ведення повітряної розвідки, десантування, перевезення військ і вантажів, виконання завдань управління, встановлення радіоелектронних перешкод, виконання пошуково-рятувальних робіт і для інших завдань. Спеціальні бойові польоти можуть бути масованими, груповими і поодинокими.

Основною формою застосування авіації Повітряних Сил є бойові дії.

Бойові дії – основна форма оперативного застосування авіації ПС при спільному виконанні завдань з іншими видами ЗС України.

У бойових діях авіаційні з'єднання (частини) у взаємодії з ЗРВ виконують поставлені перед ними бойові завдання нанесенням авіаційних ударів, веденням протиповітряних (повітряних) битв (боїв) та здійсненням спеціальних бойових польотів.

Способи бойових дій і бойові порядки авіаційних частин та підрозділів

Авіаційні підрозділи, частини і з'єднання при виконанні бойових завдань застосовують різноманітні способи бойових дій.

Спосіб бойових дій – це порядок застосування сил та засобів при виконанні бойового завдання.

Способи бойових дій які застосовують авіаційні підрозділи і частини визначають порядок введення їх в дію або заняття ними положення перед нанесенням удару, що забезпечує своєчасну і найбільш ефективне ураження наземної (морської) або повітряної цілі.

Кожний спосіб бойових дій залежить від:

- умов обстановки;
- бойових можливостей *апчз*;
- характеру дій супротивника.

Кожному способу притаманні свої особливості організації і виконання бойових завдань.

Спосіб бойових дій містить один або декілька основних прийомів дій. До них відносяться:

- в залежності від направлення (місця) прикладення зусиль;
- зосереджені дії;
- розосереджені дії (розосереджені польоти) за часом і в просторі.

Наприклад: удари по одному або декільком об'єктам;

- в залежності від розподілу зусиль за часом;
- одночасні дії, одночасне введення в бій, одночасні спеціальні бойові польоти;
- послідовні дії, послідовне введення в бій, послідовні спеціальні бойові польоти;
- в залежності від повноти інформації про об'єкти дій:
- дії по заздалегідь заданим об'єктам;
- дії по виявленим в ході бойових дій об'єктам;
- дії по самотійно знайденим об'єктам;
- в залежності від терміновості дій:
- дії за планом (в встановлений час);
- дії за викликом;
- дії негайно по готовності;
- в залежності від вихідного положення сил:
- дії з положення чергування на землі (аеродромі, майданчику);
- дії з положення чергування в повітрі;
- дії з засад на землі і в повітрі;
- в залежності від кількості сил, що беруть участь:
- дії всім складом;
- дії частиною сил.

Застосовуючи той чи інший спосіб бойових дій екіпажі, підрозділи і частини шикуються в повітрі в певний бойовий порядок.

Бойовий порядок – це взаємне розташування частин, підрозділів, літаків /вертольотів/ в повітрі для спільного виконання бойового польоту.

Бойовий політ – це політ на виконання бойового завдання.

Бойовий порядок визначається командиром.

Частини і підрозділи різноманітних родів авіації при спільному виконанні бойового польоту діють в загальному бойовому порядку.

Бойовий порядок повинен відповідати задуму дій, які мають відбутися і забезпечувати:

- повне використання бойових можливостей окремих літаків і *апчз*;
- тактичну (вогневу) взаємодію;
- успішне подолання ППО супротивника;
- найкращі умови для пошуку цілі, виходу на майданчики десантування, спостереження за повітряним простором;
- свободу маневру та застосування засобів ураження;

- зручність та безперервність управління;
- безпеку літаків (вертольотів) від зіткнення в повітрі з наземними перешкодами, а також від ураження своїми боєприпасами.

Бойовий порядок *апчз* може включати групи різноманітного тактичного призначення.

До них відносяться:

- основна /ударна, десантна, транспортна або інші/група;
- групи забезпечення,
- резерв.

Кількість, склад і місце цих груп в бойовому порядку визначається в залежності від бойового завдання і умов його виконання, а також етапу бойового польоту.

Основна група призначена для виконання головного завдання. Вона складає основу бойового порядку.

Групи забезпечення призначені для створення сприятливих умов дій основної групи. До них відносяться групи:

- дорозвідки;
- радіоелектронної боротьби;
- знищення наземних засобів ППО;
- прикриття від атак винищувачів (бойових вертольотів) супротивника;
- демонстраційні та відволікаючі;
- пошуку та позначення (освітлення) цілей;
- наведення ударних (десантних, транспортних) груп;
- та інші.

Резерв призначений для вирішення завдань, які раптово виникають або для нарощування зусиль основної групи.

Бойовий порядок міг включати також демонстраційну (відволікаючу) групу та групу нарощування зусиль (резерв).

В окремих випадках група придушення ППО не виділялася тоді її завдання вирішували спеціально призначені екіпажі ударної групи.

Група дорозвідки і позначення цілі по характерним орієнтирам і демаскуючим ознакам (русла річок, пішохідні тропи, опорні пункти з ходами сполучення, позиції вогневих засобів та ін.) виявляла і розпізнавала ціль. Пошук цілі здійснювався на висотах 600-800 м.

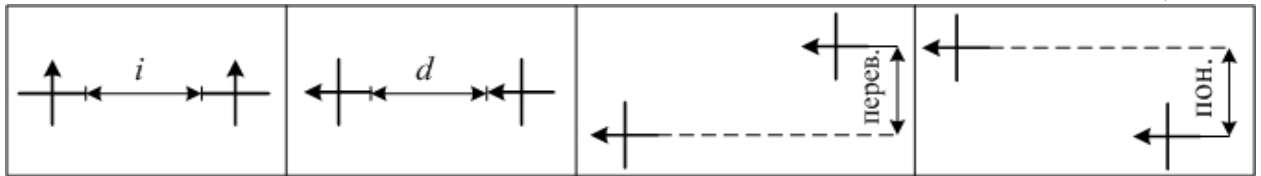
Основними параметрами бойового порядку є: інтервал, дистанція, перевищення або пониження.

Інтервал – це відстань між літаками або групами літаків по фронту.

Дистанція – це відстань між літаками або групами літаків в глибину.

Перевищення або пониження-це відстань між літаками по вертикалі (табл.1).

Таблиця 1



Бойовий порядок груп тактичного призначення в залежності від дистанцій, інтервалів та перевищень (принижень) між літаками (вертольотами) підрозділами і частинами, які в них входять може бути наступних видів:

- зімкнутий;
- розімкнутий;
- розосереджений.

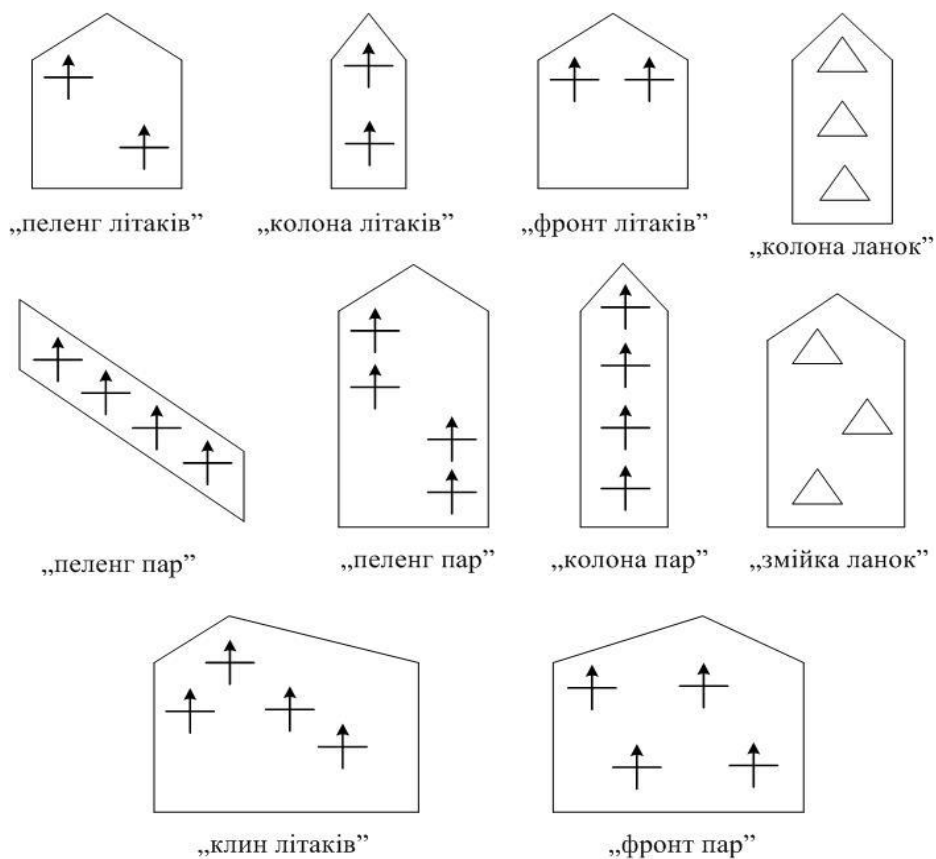


Рис.2. Форми бойових порядків авіації

В зімкнутому бойовому порядку літаки (вертольоти) і підрозділи слідуєть один відносно іншого на мінімальних за умовам безпеки польоту дистанціях, інтервалах, перевищеннях або пониженнях.

В розімкнутому бойовому порядку літаки (вертольоти) підрозділи та частини слідуєть один відносно одного на збільшених дистанціях і інтервалах на візуальній або видимості за приладами.

В розосередженому бойовому порядку літаки (вертольоти), підрозділи, частини слідуєть один відносно одного поза візуальною або видимістю за приладами.

При польоті в зімкнутому бойовому порядку досягається висока щільність удару, скорочується час атаки цілі, забезпечується управління особистим прикладом командира але ускладнюється маневр та пілотування літака (вертольота) і збільшується небезпека одночасного ураження декількох літаків (груп) однією ракетою зі звичайним зарядом.

При польоті в розімкнутому бойовому порядку полегшується пілотування, маневр, спостереження за повітряним супротивником та пошук цілі, забезпечується одночасна атака цілі з індивідуальним прицілюванням кожного льотчика, виключається можливість одночасного ураження сусідніх літаків (підрозділів) однією зенітною ракетою.

Формами бойових порядків можуть бути “колона”, ”клин”, ”пеленг”, ”фронт”, ”змійка” та ін.

Вид і форма бойового порядку можуть бути змінені командиром в польоті в залежності від обставин. Можливі зміни бойового порядку повинні передбачатися, як правило, до вильоту.

Таким чином, правильно вибраний спосіб бойових дій і правильно застосований при цьому спосіб бойовий порядок дозволяють успішно виконувати поставлені бойові завдання з високою ефективністю і мінімальними втратами.

4. ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ РОДІВ АВІАЦІЇ ПС ЗС УКРАЇНИ, АРМІЙСЬКОЇ АВІАЦІЇ СВ, АВІАЦІЇ ВМС

Призначення та завдання бомбардувальної авіації

Найважливішим призначенням БА є ураження важливих наземних (морських) об’єктів переважно в оперативній глибині, що складає 300-400 км. За необхідності фронтові бомбардувальники можуть залучатися для дій по об’єктах у тактичній глибині оборони.

В даний час на озброєнні стройових частин бомбардувальної авіації знаходяться бомбардувальники, що володіють високими бойовими властивостями – Су-24 та Су-24М. У забезпеченні їхнього бойового застосування важлива роль належить всім авіаційним спеціалістам, що беруть особисту участь в організації бойових дій.

Бомбардувальна авіація, маючи на озброєнні фронтові бомбардувальники Су-24М, призначена для ураження угруповань військ, авіації, ВМС противника та руйнування його важливих наземних (морських) об’єктів, переважно в оперативній глибині. Вона може також вирішувати завдання ведення повітряної розвідки і мінування з повітря.

Основними завданнями БА є:

- ураження літаків (вертольотів) та інших об’єктів на аеродромах (майданчиках);
- знищення ракетно-ядерних засобів;
- ураження пунктів управління (ПУ) і наземних елементів розвідувально-ударних комплексів (РУК);
- ураження живої сили і бойової техніки військ в оперативній глибині;
- ураження повітряних і морських десантів;

- радіоелектронне придушення засобів керування військами і зброєю (виконуються у кожному польоті);
- вогневе ураження засобів ППО противника (виконуються у кожному польоті).

Крім того, фронтові бомбардувальники залучаються для ведення повітряної розвідки.

При ураженні літаків (вертольотів) і інших об'єктів на аеродромах (майданчиках) основними об'єктами дій є: літаки і вертольоти в укриттях і на відкритих стоянках, ЗПС (аеродромні ділянки доріг) і МРД, льотний склад у місцях розміщення, ПУ, склади ПММ і боєприпасів.

Розгром авіаційного угруповання противника, що протистоїть, є необхідною умовою успішних дій сухопутних військ (СВ).

При ураженні ПУ і наземних елементів РУК об'єктами дій є КП оперативних об'єднань, основні ПУ авіацією і ППО, наземні елементи РУК.

При нанесенні ударів уражаються радіо-, радіолокаційні і радіорелейні станції, наземні споруди, спеціальні машини, особовий склад в укриттях легкого типу.

Ураження морського десанту БА здійснює в районах завантаження, розвантаження і на переході морем.

Основні об'єкти дій:

а) повітряний десант – транспортні літаки на аеродромах завантаження, жива сила і бойова техніка десанту в місцях зосередження, у районах висадки, а також транспортні літаки в районах посадки;

б) морський десант – десантні кораблі, транспорти, вертольотоносці, десантно-висадкові засоби з живою силою і бойовою технікою, кораблі вогневої підтримки і прикриття десанту.

Ведення повітряної розвідки БА здійснюється позаштатними розвідувальними ланками візуальним спостереженням і з застосуванням технічних засобів. Крім того, у ході бойових дій усі екіпажі, що виконують різноманітні бойові завдання, зобов'язані також вести розвідку погоди і доповідати результати спостережень.

Так, наприклад, екіпаж бомбардувальника за один політ може розвідати один-два аеродроми (посадкові майданчики) і район шириною 6-10 км і довжиною 20-30 км, де передбачається наявність або будівництво аеродромів.

Радіоелектронне придушення засобів керування військами і зброєю проводиться з метою порушення керування військами, зниження ефективності зброї противника в інтересах подолання бомбардувальниками ППО, шляхом впливу радіоелектронними перешкодами на його радіоелектронні системи і засоби керування.

Воно проводиться узгоджено з вогневим ураження засобів ППО противника при забезпеченні виконання бомбардувальниками своїх основних бойових завдань.

Об'єкти дій фронтових бомбардувальників розташовуються переважно в оперативній глибині, що складає 300-400 км.

У цій зоні знаходяться основні об'єкти противника, що можуть уражатися фронтними бомбардувальниками. Так, наприклад, в оперативній глибині

знаходиться біля, 50% аеродромів, 25% РТЗ і ПУ, 25-30% військ і вогневих засобів, 20% засобів ППО противника.

При необхідності фронтові бомбардувальники можуть залучатися для дій щодо об'єктів у тактичній (50-60 км) і найближчій оперативній глибині (120-150 км) оборони. У тактичній глибині вони виконують завдання авіаційної підтримки по планах Повітряних командувань та армійських корпусів.

Таким чином, фронтові бомбардувальники ведуть бойові дії у постійній і чіткій взаємодії з об'єднаннями (з'єднаннями СВ та ВМС), а також із частинами інших родів авіації. Як видно з аналізу виконання бойових завдань, ураження наземних (морських) об'єктів противника фронтові бомбардувальники здійснюють наносячи по ним авіаційні удари.

Організаційно бомбардувальна авіація складається з бомбардувальних авіаційних бригад (у перспективі буде входити до бомбардувально-розвідувальних авіаційних бригад).

Бойові властивості фронтових бомбардувальників – це сукупність усіх якостей, що характеризують їх як бойовий авіаційний комплекс.

Бойові властивості літака характеризуються:

- льотно-тактичними даними;
- озброєнням;
- пілотажним, навігаційним і прицільним обладнанням і засобами РЕБ.

Разом з іншими властивостями (експлуатаційними, злітно-посадковими) вони повинні забезпечити максимальну бойову ефективність тактичного бомбардувальника.

На літаку встановлено бомбардувальне, ракетне й артилерійське озброєння.

Бомбардувальне озброєння літака включає бомби різноманітних типів і калібрів до 1500 кг.

Ракетне озброєння включає керовані і некеровані ракети. Керовані ракети поділяються на такі класи: “повітря-земля”, “повітря-повітря”, “повітря-РЛС” (“П-З”, “П-П”, “П-РЛС”). Артилерійське озброєння складається із вмонтованої гарматної установки і з'ємних рухомих гарматних установок.

Всі засоби ураження, які застосовуються на літаку, розміщуються на восьми вузлах зовнішньої підвіски, з яких два розташовані під центропланом, два - під рухомою частиною крила і чотири - під фюзеляжем.

Пілотажне обладнання бомбардувальників Су-24М забезпечує програмований політ у режимі ручного, напівавтоматичного й автоматичного керування з можливістю коректування координат літака по відомих орієнтирах і за допомогою радіотехнічних систем ближньої навігації і посадки.

Прицільно-навігаційне обладнання, встановлене на літаку Су-24М дозволяє вирішувати такі завдання:

- виявлення і ураження надводних і наземних цілей;
- автономне і неавтономне виведення літака в заданий район (район цілі або аеродрому посадки);
- забезпечення безпеки маловисотного польоту з обльотом природних наземних перешкод (піднесеностей рельєфу) у вертикальній площині;
- виявлення і ураження повітряних цілей.

Маючи високі ЛТД, потужне бомбардувальне, ракетне й артилерійське озброєння, сучасне пілотажне, навігаційне і прицільне устаткування і засоби РЕБ тактичні бомбардувальники Су-24М мають такі бойові властивості:

- високу маневреність;
- спроможність успішно подолати сильну ППО противника;
- спроможність самостійно відшукувати і знищувати наземні (морські) об'єкти, у тому числі і РЛС, що працюють, противника вдень і вночі в простих і складних метеорологічних умовах.

Завдяки цим бойовим властивостям бомбардувальники Су-24М можуть швидко переносити зусилля по фронту і у глибину та завдавати удари по заздалегідь заданих і знову виявлених об'єктах в оперативній глибині у результаті чого вони спроможні виконувати різноманітні бойові завдання, значно впливаючи на хід операції та бойових дій військ оперативного командування, об'єднаних сил швидкого реагування. Так, наприклад, пара літаків Су-24 з 8 РБК-500 спроможна придушити мотопіхотну роту в районі зосередження. Розмір об'єкта 600х600 м.

У залежності від характеру виконуваних завдань, об'єктів дій і засобів ураження, що застосовуються, а також наземної і повітряної обстановки, часу доби і метеорологічних умов бомбардувальники Су-24М застосовують такі основні способи бойових дій:

1. Одночасний удар усім складом або більшою частиною сил по одному або кількох заздалегідь заданих об'єктах у встановлений час;

2. Одночасний удар всім складом або більшою його частиною сил по виявлених у ході бойових дій об'єктах(об'єкту) за викликом із положення чергування на землі або в повітрі.

3. Послідовні удари ланок, (пар і поодиноких літаків) по заздалегідь заданих об'єктах у встановлений час;

4. Послідовні удари ланок, (пар і поодиноких літаків) по виявлених у ході б.д. об'єктах за викликом з положення чергування на землі або у повітрі;

5. Самостійний пошук і ураження об'єктів у заданому районі або смузі парами, екіпажами („Вільне полювання”).

Одночасний удар по одному або декількох заздалегідь заданих об'єктах застосовується з метою їх ураження за мінімальний термін. Застосування першого способу обумовлене умовами виконання бойового завдання, коли місце розташування і характер переміщення об'єктів встановлені заздалегідь, а також при необхідності створити високу щільність удару. При даному способі бойових дій частина (підрозділ) одержує бойове завдання завчасно, командир, штаб і льотний склад мають достатньо часу для підготовки до бойового вильоту, а ІТС - для підготовки АТ.

Послідовні удари по заздалегідь заданих об'єктах застосовуються при необхідності тривалого впливу на противника або, коли не вистачає сил для знищення об'єкта одним ударом.

Послідовні удари по виявлених у ході бойових дій об'єктах по виклику з положення чергування на землі або в повітрі застосовуються для ураження важливих, переважно рухомих наземних (морських) об'єктів, до яких відносяться оперативно-тактичні та тактичні ракети, наземні елементи РУК, підрозділи керованих ракет, а також інші об'єкти, місцеположення яких завчасно

невідоме. Чергування на аеродромі застосовується в умовах, коли бойове завдання може бути виконане в задані терміни (на заданому рубежі) при вильоті з готовності номер 1 і 2.

Час, через який бомбардувальники Су-24 можуть завдати удару по цілі після одержання бойового завдання, визначається часом, що затрачається на виліт у залежності від ступеня бойової готовності і часом польоту до цілі. Так, наприклад, при базуванні на глибині 150-200 км бомбардувальники з готовності №1 можуть завдавати удари через 30-35 хв. по об'єктах противника, розташованих на 300 км від лінії фронту, із готовності №2 - через 40-50 хв.

Самостійний пошук і ураження об'єктів у заданому районі або смузі парами, екіпажами, застосовується для знаходження та негайного знищення найбільш важливих наземних (морських) цілей, місце розташування яких заздалегідь невідомо.

До виконання бойового завдання даним способом бойових дій залучаються найбільш підготовлені екіпажі, що добре знають район дій, вміють самостійно відшукувати та уражати малорозмірні й рухомі цілі. Екіпажам вказується район або смуга дій, де їм необхідно самостійно здійснювати пошук і ураження цілей. При виявленні важливих об'єктів, що неможливо уразити самотужки, екіпажі негайно доповідають по радіо про місцезнаходження і характері цих цілей на ПУ авіацією і завдають удару по ним, придушуючи й позначаючи їх для наступних ударів.

Розглянуті способи бойових дій бомбардувальниками Су-24 можуть застосовуватися окремо або спільно. Застосовуючи той чи інший спосіб бойових дій, *апч* цих бомбардувальників виконують польоти в різноманітних бойових порядках.

У бойових порядках підрозділів і частин бомбардувальників Су-24М створюються групи (літаки) різноманітного тактичного призначення: ударна група, групи забезпечення та резерв. Кількість, склад і місце цих груп у бойовому порядку визначаються в залежності від бойового завдання й умов його виконання.

Ударна група складає основу бойового порядку і призначена для ураження об'єкта (цілі). Резерв для посилення ударної групи, або виконання завдань, які раптово виникають.

Групи забезпечення призначені для створення сприятливих умов дій ударної групи. До них відносяться:

1. *Група дорозвідки*, що призначена для уточнення місця розташування (координат), напрямку і швидкості прямування цілі, характерних орієнтирів для виходів на них, а також уточнення відомостей про ППО противника, радіаційної обстановки, погоди і передачі їх командирам ударної та інших груп і на ПУ. Вона виконує політ попереду ударної групи, на тимчасовому інтервалі, що забезпечує дорозвідку і передачу необхідних даних до виходу підрозділів на ціль. Дорозвідники після виконання свого основного завдання можуть позначати (освітлювати) ціль і придушувати засоби ППО об'єкта.

2. *Група РЕБ* виконує завдання по придушенню активними і пасивними перешкодами РЛС виявлення, керування і наведення зенітних КР, зенітної артилерії і винищувачів противника. Місце цієї групи в бойовому порядку

визначається з таким розрахунком, щоб вона могла ефективно прикривати ударну групу від спостереження РЕЗ і ускладнювати застосування засобів ППО противником. РЕБ здійснюють також літаки інших груп тактичного призначення поряд із виконанням своїх основних завдань. Так, наприклад, для постановки активних перешкод на літаки Су-24 підвішуються бортові засоби РЕБ - станції СПС-141 або СПС-142 і ін.

3. *Група знищення зенітних засобів* знищує зенітні засоби в районі цілі. Їх місце в бойовому порядку визначається так, щоб удари по зенітних засобах противника були нанесені до моменту виходу ударної групи на рубіж пуску зенітних ракет (відкриття вогню зенітної артилерії) або до рубежу виявлення РЛС.

4. *Група прикриття* відбиває атаки винищувачів противника по літаках ударної групи й інших груп. Їх місце в бойовому порядку визначається виходячи з очікуваної протидії винищувачів противника і можливостей своїх винищувачів.

5. *Демонстративна група* призначена для відволікання уваги противника від ударної групи, створення сприятливих умов для подолання об'єктів ППО. Демонстративна група виконує політ разом з ударною групою до визначеного рубежу або по самостійному маршруті. Демонстративні дії можуть комбінуватися з веденням дорозвідки, знищенням засобів ППО або застосуванням засобів електронного придушення.

6. *Група позначення (освітлення)* цілі створюється при веденні бойових дій у складних умовах візуального пошуку і виявлення цілі (вночі в сумерки, удень при обмеженій видимості). Вона здійснює політ попереду ударної групи на тимчасовому інтервалі, що забезпечує своєчасне виявлення і позначення (освітлення) цілі, а також передачу про неї необхідної інформації командирів ударної групи.

Бойовий порядок груп тактичного призначення бомбардувальників Су-24 (Су-24М) у залежності від інтервалів, дистанцій, перевищень і понижень між літаками, підрозділами, групами, що входять у них може бути таких видів: зімкнутий, розімкнутий і розосереджений. Пара і ланка діють у день, як правило, у зімкнутому або розімкнутому, а вночі – у розосередженому бойовому порядку.

Ескадрилья діє в розімкнутому або розосередженому бойовому порядку. При цьому пари і ланки можуть виконувати політ у зімкнутому або розімкнутому бойовому порядку.

Бригада діє, як правило, у розосередженому бойовому порядку. При виконанні бойових завдань підрозділи тактичних бомбардувальників застосовують різноманітні форми бойових порядків.

Основними формами бойових порядків підрозділів бомбардувальників є: "колона", "пеленг", "клин", "фронт", "змійка" літаків. Пари: "пеленг", "фронт", "колона" літаків. Ланка: "фронт" пар, "пеленг", "колона" пар, "клин", "колона" літаків. Ескадрилья: "колона", "змійка" ланок, "колона" пар, "колона" поодиноких літаків на одному або декількох ешелонах

Для сучасної АТ політ на гранично малих висотах (до 200 м включно) у бойових порядках "клин" літаків, ланок, ескадрилій ускладнює маневрування, створює небезпеку зіткнення з землею, особливо літаків і ланок, у бік яких

виконується маневр і не дозволяє здійснювати індивідуальне прицілювання, що зменшує бойові можливості.

Для виконання вимоги "кожна бомба, ракета, снаряд у ціль із першого заходу" у даний час більш прийнятною формою бойового порядку є "пеленг", "змійка", "колона". Ці бойові порядки при витримуванні оптимальних інтервалів і дистанцій забезпечують індивідуальне прицілювання й ефективне ураження більшості об'єктів.

Основи бойових дій штурмової авіації (ША)

Як відомо, одне з найважливіших завдань тактичної авіації – авіаційна підтримка військ. Авіаційна підтримка військ – це бойові дії авіації, що виконуються в інтересах об'єднань (з'єднань) Сухопутних Військ, в інтересах операції, а також висадженого повітряного (морського) десанту.

При веденні бойових дій СВ, повітряними і морськими десантами, завдання по їх авіаційній підтримці має велике значення, оскільки війська мають потребу в безперервній підтримці їх бойових дій шляхом знищення рухливих і малорозмірних об'єктів, які можуть завдати сильного опору, і не можуть бути знищені вогневими засобами самих військ. Досвід бойових дій у війнах і воєнних конфліктах показує, що з усіх об'єктів, що знаходяться на передньому краї, в тактичній і оперативній глибині, біля 90% цілей будуть рухомими (малорухомими) і малорозмірними.

Таким чином, сучасні умови бойових дій, на одне із ведучих місць висунули завдання знищення рухомих малорозмірних наземних (морських) цілей, а це, в свою чергу, підвищило роль авіації у порівнянні з вогневими засобами військ.

Важливу роль у вирішенні цього завдання складає штурмова авіація, яка є одним із основних засобів авіаційної підтримки військ.

Штурмова авіація, маючи на озброєнні літаки-штурмовики, є засобом авіаційної підтримки військ і призначена для ураження військ, наземних (морських) об'єктів противника, головним чином малорозмірних і рухомих, переважно на передньому краї, в тактичній і найближчій оперативній глибині, а також для мінування з повітря.

Вона може виконувати завдання по знищенню вертольотів (літаків) противника в повітрі, вести повітряну розвідку.

Тактична глибина – 50-80 км, найближча оперативна глибина – 120-150 км, оперативна глибина – 230-300 км і більше.

Основними бойовими завданнями ША є:

- Ураження живої сили і вогневих засобів противника, наземних елементів РУК на передньому краї і в тактичній глибині;
- Знищення ракетно-ядерних засобів і наземних елементів РУК;
- Ураження резервів противника і інженерних будівель на шляхах їх висунання;
- Ураження об'єктів системи управління;
- Ураження об'єктів тилу;
- Ураження літаків (вертольотів) та інших об'єктів, на аеродромах і майданчиках базування авіації;

- Ураження засобів ППО;
- Ураження повітряних і морських десантів.

Окрім того, ША частиною сил може застосовуватися для ураження літаків (вертольотів) противника в повітрі і ведення повітряної розвідки.

Знищення РЯЗ і наземних елементів РУК є найважливішим завданням ША.

Основні об'єкти дій: підрозділи тактичних та оперативно-тактичних ракет, наземні елементи РУК. Ракети на стартових позиціях знищуються в першу чергу.

РЯЗ й елементи РУК повинні знищуватись негайно після їх виявлення.

При знищенні живої сили і вогневих засобів противника на передньому краї і в тактичній глибині основними об'єктами дій є: підрозділи танків, артилерії, реактивних систем залпового вогню, мотопіхоти і піхоти, протитанкових засобів в будь-яких порядках і опорних пунктах, вогневих позиціях і на марші.

Про важливість цього завдання свідчить той факт, що в тактичній глибині розміщується 50-60% військ противника і його вогневих засобів, 90% артилерії.

При ураженні резервів противника на шляхах їх висування основними об'єктами дій є підрозділи танків, мотопіхоти, артилерії в районах зосередження, на марші і районах розгортання, мости, переправи і інші інженерні споруди на шляхах висування резервів, можуть бути і інші об'єкти.

При ураженні об'єктів системи керування основними об'єктами дій літаків-штурмовиків є: приміщення і кабіни керування КП, центри та пости керування тактичною авіацією і засобами ППО, радіолокаційні пости і інші об'єкти. Розрахунки показують, що в тактичній глибині розміщується біля 50% радіотехнічних засобів і ПУ противника, а в ближній оперативній до 25%. Ці цифри кажуть про важливість завдання і ША по їх ураженню.

При ураженні об'єктів тилу основними об'єктами дій літаків-штурмовиків є: склади і пункти збереження пального, боєприпасів та ін., об'єкти комунікацій, засоби транспортування (автомобільний, залізничний, водний і ін. транспорт) і інші об'єкти. При ураженні об'єктів на аеродромах й майданчиках базування авіації противника основними об'єктами дій літаків-штурмовиків є літаки (вертольоти) в місцях стоянки і ремонту, ЗПС, РД, склади пального і боєприпасів, пункти і засоби керування і забезпечення польотів, місця укриття та відпочинку льотного складу. В першу чергу уражаються літаки, вертольоти і транспортно-пускові установки БПЛА.

При ураженні засобів ППО об'єктами дій є дивізіони, батареї, взводи (секції) зенітних ракет середньої, великої і малої дальності і зенітної артилерії малого і середнього калібру.

Про важливість цього завдання кажуть наступні цифри: в тактичній глибині оборони противника розміщено біля 50%, а в ближній оперативній 30% засобів його ППО.

При ураженні повітряних і морських десантів літаки-штурмовики наносять удари по повітряному десанту противника, як правило, в районі висадки (викидання) і при веденні ними бойових дій. Можливе ураження його в повітрі при прольоті до району висадки.

Основні об'єкти ураження повітряного десанту: бойова техніка, вогневі засоби і жива сила, а при польоті до району висадки (викидання) і в районі висадки - вертольоти і транспортні літаки.

При діях по морському десанту противника *апч* літаків-штурмовиків уражають його об'єкти в районі висадки і при веденні бойових дій на березі.

Основні об'єкти дій - десантно-висадочні засоби з живою силою і бойовою технікою, жива сила і бойова техніка на березі при веденні бойових дій і транспортно-десантні вертольоти в повітрі. В окремих випадках об'єктами дій можуть бути бойові і десантні кораблі і транспорти.

Повітряну розвідку літаки-штурмовики ведуть по плану командування нештатними розвідувальними ескадрильями візуальним спостереженням (технічними засобами) з метою отримання необхідних даних про обставини, умови, наміри і дії противника, а також результати дій по об'єктам.

На озброєнні ША знаходиться літак-штурмовик Су-25, який володіє високими бойовими властивостями.

Прицільне і навігаційне обладнання, яке є на літаку, по своєму функціональному призначенню можна розділити на 3 основні групи:

- обладнання, призначене для вирішення навігаційних завдань і що входить у склад навігаційного комплексу КН-23-1;
- обладнання, що призначене для вирішення завдань зв'язку, розпізнавання і видачі споживачам повітряних сигналів, навігаційно-пілотажних параметрів, що забезпечують роботу ПрНК;
- обладнання, що призначене для вирішення прицільних завдань, що входить до складу прицільного комплексу.

Як бачимо, це обладнання умовно об'єднано в ПрНК, який призначений для вирішення прицільних і навігаційних завдань. Встановлений на літак ПрНК "Клен-ПС" дозволяє вирішувати їх з високою ефективністю.

Бортовий комплекс озброєння штурмовика Су-25 складається із: прицільного обладнання, бомбардувального озброєння, артилерійського озброєння, керованого ракетного озброєння, фотоконтрольного обладнання.

Прицільне обладнання забезпечує вирішення завдань застосування озброєння по наземним і повітряним цілям в умовах їх візуальної видимості.

Бомбардувальне озброєння включає: 8 однозамкових держаків, що призначені для підвіски, транспортування і скидання бомб калібру від 50 до 500 кг, підвісні паливні баки ємністю 800 л, запалювальні баки, разові бомбові касети і контейнери малогабаритних вантажів.

Артилерійське озброєння призначене для ведення стрільби по наземним і повітряним цілям.

Артилерійське озброєння складається із однієї двоствольної, вмонтованої в фюзеляж, гарматної установки ВПУ-17А, в якій використовується гармата ГШ-2-30 з боєкомплектом 250 патронів.

Для підвищення потужності артилерійського озброєння штурмовика передбачена установка під крилом 4-х з'ємних підвісних гарматних установок СППУ-22 з гарматою ГШ-23 і боєкомплектом 260 снарядів або 4 з'ємних нерухомих гарматних установок СНПУ-25 з гарматами ГШ-30 і боєкомплектом по 250 снарядів, що дозволяють вести стрільбу в передню і задню півсферу із двох фіксованих положень.

Система ракетного керованого озброєння Х-25, С-25А,Х-29Л призначена для ураження наземних(надводних) малорозмірних рухомих і нерухомих цілей.

Система ракетного керованого озброєння Р-60 призначена для ураження вертольотів (літаків) противника в ближньому повітряному бою.

Система ракетного некерованого озброєння призначена для ураження повітряних і наземних цілей противника і забезпечує застосування НАР типу С-5, С-8, С-24, С-25. Одночасно можуть застосовуватись ракети тільки одного типу. *Фотоконтрольне обладнання* призначене для перевірки правильності прицілювання при роботі з прицілом як при бойовому застосуванні озброєння, так із навчальною метою, а також для контролю результатів стрільби з гармат і при пуску ракет.

Таким чином, аналіз ЛТД, обладнання і озброєння показує, що літаки-штурмовики володіють такими бойовими властивостями:

- високою живучістю;
- високою маневреністю, що забезпечує ведення штурмових дій і повітряного бою;
- наявність різноманітного і потужного озброєння (бомбардувального, ракетного і артилерійського);
- наявність сучасного пілотажного, навігаційного і прицільного обладнання, а також засобів РЕБ;
- здатність ефективно виявляти і уражати наземні(морські) малорозмірні і рухомі цілі, а також вертольоти (літаки) противника в повітрі;
- гарні злітно-посадкові характеристики і достатня прохідність по ґрунту, що дозволяє літаки працювати з ґрунтових аеродромів обмежених розмірів.
- здатність успішно долати ППО противника.

В залежності від характеру завдань, які виконуються об'єктів дій і засобів ураження, які застосовуються, а також наземної і повітряної обстановки, часу доби і метеорологічних умов, способами бойових дій літаків-штурмовиків є:

При ураженні наземних об'єктів:

1. Одночасний удар всім складом або більшою частиною сил по раніше заданим об'єктам у час, який встановлений;
2. Одночасний удар всім складом або більшою частиною сил по виявлених в ході бойових дій об'єктах(об'єкту) за викликом із положення чергування на землі або в повітрі;
3. Послідовні удари підрозділів (ескадрилей, ланок, пар) і поодиноких літаків по раніше заданим об'єктам у встановлений час;
4. Послідовні удари підрозділів (ескадрилей, ланок, пар) і поодиноких літаків по виявлених в ході бойових дій об'єктам по виклику із положення чергування на землі чи в повітрі;
5. Самостійний пошук і ураження об'єктів в заданому районі або смузі підрозділами літаків-штурмовиків ("Полювання").

Застосовуючи той чи інший спосіб бойових дій *анч* літаків-штурмовиків виконують польоти в різних бойових порядках.

В бойових порядках підрозділів і частин літаків-штурмовиків утворюються групи різного тактичного призначення: ударна група і групи забезпечення.

Ударна група призначена для виконання головного завдання (ураження військ, наземних, морських об'єктів, вертольотів або літаків противника в повітрі).

Групи забезпечення призначені для створення сприятливих умов дій ударної групи. До них відносяться групи (літаки) дорозвідки, РЕБ, знищення зенітних засобів, прикриття від атак винищувачів противника, відволікаючі, пошуку і позначення (освітлення) цілей та інші.

Група дорозвідки уточнює місцезнаходження (координати), напрям і швидкість руху цілей, характерні орієнтири для виходу на неї, а також дані про ППО противника, радіаційну обстановку і передає їх командирам ударної і інших груп. Дорозвідники після виконання основного завдання можуть відмічати ціль і придушувати засоби ППО противника.

Група РЕБ, що складається з літаків, обладнаних засобами РЕБ, створює активні і пасивні перешкоди РЛС виявлення, керування і наведення зенітних ракет, ЗА і винищувачів противника, а також координаторам головок самонаведення ракет "земля-повітря" і "повітря-повітря".

Група знищення зенітних засобів завдає удару по підрозділам і пусковим установкам зенітних ракет і зенітної артилерії в смузі польоту ударної групи і в районі цілі.

Група прикриття маневром відволікає увагу противника від ударної групи, здійснюючи її сприятливі умови для проходження ППО противника.

Група пошуку і позначення цілі використовується при веденні бойових дій вночі, в сутінки і в важких умовах візуального пошуку.

Бойовий порядок груп тактичного призначення ША в залежності від інтервалів, дистанцій, перевищень і понижень між літаками, підрозділами і групами, що входять до них, можуть бути наступних видів: зімкнутий, розімкнутий і розосереджений.

Зімкнутий бойовий порядок застосовується в основному при одночасних атаках по груповій (площинній) цілі по команді ведучого і з індивідуальним прицілюванням. Інтервали між літаками в парі можуть бути в межах 20-150 м, дистанції – 30-200 м.

В розімкнутому бойовому порядку виконуються послідовні атаки ланками, парами чи поодинокими екіпажами з дотриманням дистанцій між ними 2-4 км.

В розосередженому бойовому порядку виконують політ ескадрилья та бригада при наявності в їх складі груп різного тактичного призначення, а також при діях вночі і вдень в СМУ.

Пара і ланка діють вдень і в сутінки, як правило, в зімкнутому або розімкнутому, а вночі в розосередженому бойовому порядку. Ескадрилья діє в розімкнутому або в розосередженому бойовому порядку.

Основними формами бойових порядків підрозділів літаків-штурмовиків є:

- пари: "пеленг" літаків, "фронт" літаків, "колона" літаків.
- ланки: "пеленг" пар, "колона" пар, "фронт" пар, "пеленг" літаків, "клин" літаків, "колона" літаків.
- ескадрильї: "колона" ланок, "змійка" ланок, "пеленг" ланок (пар), літаків що виконують політ на різних дистанціях, часових інтервалах на одному або різних ешелонах в залежності від виду бойового порядку, часу діб і метеоумов.

Основи бойових дій винищувальної авіації (ВА)

Винищувальна авіація, маючи на озброєнні літаки-винищувачі, є одним із основних засобів боротьби з повітряним противником і призначена для ураження літаків, вертольотів, крилатих ракет і безпілотних засобів противника в повітрі.

Вона також може знищувати наземні (морські) об'єкти противника в тактичній (50-80 км) і найближчій оперативній (120-150 км) глибині і вести повітряну розвідку.

Основними завданнями ВА є:

1. Ураження повітряного противника при відбитті його першого масованого удару;
2. Завоювання й утримання панування в повітрі в заданій смузі (районі) у встановлений період часу;
3. Прикриття своїх військ і об'єктів, повітряних і морських десантів від ударів засобів повітряного нападу і повітряної розвідки противника;
4. Прикриття частин і підрозділів інших родів авіації від атак винищувачів противника в повітрі;
5. Знищення літаків ДРЛВ і наведення, повітряних елементів РУК і літаків (вертольотів) постановників завад у зонах;
6. Ураження повітряних десантів противника в повітрі;
7. Зрив (порушення) повітряних перевезень противника.

Крім того ВА частиною сил може залучатися для ведення повітряної розвідки і знищення наземних (морських) об'єктів.

У мирних умовах підрозділи і частини і несуть бойове чергування в єдиній системі ППО країни. Вартові пари (літаки) ВА знаходяться в установлених для кожної авіачастини ступенях готовності до бойового польоту.

У бойових діях авіаційні підрозділи і частини винищувачів виконують поставлені перед ними бойові завдання з ураження повітряного противника ведучи повітряні бої, а ураження наземних (морських) об'єктів шляхом нанесення авіаційних ударів.

Таким чином ВА є одним із основних засобів боротьби з повітряним противником і призначена для ураження літаків, вертольотів, КР і безпілотних засобів противника в повітрі.

Як відомо з попередніх занять, призначення і завдання будь-якого роду авіації визначаються бойовими властивостями літаків, які знаходяться на його озброєнні.

Винищувальна авіація озброєна літаками четвертого покоління МіГ-29 і Су-27.

Літак-винищувач МіГ-29 призначений для ураження повітряних цілей і дій по наземним (надводними) об'єктах.

Літак-винищувач Су-27 призначений для завоювання панування в повітрі.

Літаки-винищувачі МіГ-29 і Су-27 здатні:

- виконувати перехоплення повітряних цілей у вільному просторі, і на фоні землі вдень і вночі в ПМУ та СМУ на середніх і малих дальностях;
- вести ближній повітряний бій.

Ефективність бойового застосування винищувачів забезпечується високими льотно-тактичними даними і комплексом авіаційного озброєння (КАО).

Визначальне значення для літаків-винищувачів мають такі ЛТД, як: максимальна швидкість, маневрені характеристики (тягоозброєність, радіуси і час сталого віражу, довжина розбігу і пробігу та ін. (стеля, дальність, тактичний радіус) і тривалість польоту.

Комплекс авіаційного озброєння (КАО) літаків-винищувачів містить у собі засоби ураження, установки озброєння, прицільну систему і систему керування озброєнням (СКО).

Головне місце в КАО літаків-винищувачів займають такі засоби ураження, які здатні вирішувати завдання з ураження повітряних цілей противника в широкому діапазоні умов: керовані ракети класу "повітря-повітря" середньої (Р-27), і малої (Р-73) дальності й артилерійська зброя.

Для вирішення завдань з ураження наземних цілей у КАО винищувачі входять АБ РБК, ЗБ, НАР, а також артилерійська зброя на з'ємних рухомих гарматних установках (ЗРГУ).

Озброєння літаків-винищувачів дозволяє уражати повітряні цілі будь-якого типу у всьому діапазоні висот і швидкостей під будь-якими ракурсами, у тому числі, ті які енергійно маневрують, а також успішно уражати наземні об'єкти. Літаки-винищувачі МіГ-29 і Су-27 оснащені автоматичними системами наведення на повітряні цілі, багатофункціональними оглядово-прицільними системами. ПРНК літаків ВА мають велику дальність виявлення повітряних цілей у вільному просторі і на фоні землі, спроможні відслідковувати декілька повітряних цілей одночасно (до 10).

Сучасні винищувачі можуть вести успішно повітряний бій із різноманітними тактичними винищувачами противника, використовуючи для цього свою технічну і тактичну перевагу.

При виконанні своїх бойових завдань підрозділи та частини ВА застосовують такі способи бойових дій:

а) при ураженні повітряних цілей:

– одночасне введення в бій і ураження повітряного противника основними силами авіаційної частини з положення чергування на землі або в повітрі;

– послідовне введення в бій і ураження повітряного противника підрозділами з положення чергування на землі або в повітрі;

– введення в бій підрозділів (екіпажів) і ураження повітряного противника із засідок на землі й у повітрі;

– самостійний пошук і ураження повітряного противника ланками (парами, екіпажами) у заданому районі (смузі);

– "вільне полювання".

Крім того, при забороні атак винищувачів противника по літаках, підрозділам і частинам інших родів авіації, які прикриваються винищувачами, застосовуються:

– розчищення повітряного простору;

– патрульний супровід *анч*, які прикриваються, інших родів авіації;

– блокування аеродромів базування винищувачів противника;

– заслони в повітрі.

Одночасне введення в бій і ураження повітряного противника застосовується, наприклад, при відбитті масованих нальотів або значних груп авіації противника з метою нанесення їй максимально можливого збитку в короткі строки.

Послідовне введення в бій і ураження повітряного противника може застосовуватися при ешелонованих діях повітряного противника (дії противника великою кількістю дрібних груп літаків або вертольотів) або при необхідності тривалого вогневого впливу на нього.

При одночасному або послідовному введенні в бій вихідне положення винищувачів буває різним. Підрозділи (частини) можуть знаходитися на аеродромі (на землі) у відповідному ступені готовності до бойового польоту або в зоні чергування в повітрі.

Введення в бій і ураження повітряного противника із засідок застосовується для досягнення раптовості вогневого впливу підрозділів (екіпажів) винищувачів по окремих групах (літаках, вертольотах) противника на окремих напрямках його польоту і здійснюються діями ланок (пар, екіпажів) із спеціально підготовлених аеродромів (майданчиків) або зон чергування в повітрі, що не проглядаються РТЗ противника.

Самостійний пошук і ураження повітряного противника полягає в тому, що ланки, пари, екіпажі винищувачів, виконуючи політ у заданому районі (смузі), проглядають повітряний простір за допомогою бортових оглядово-прицільних систем та візуально і виявивши противника, атакують його. Його розміри по фронту 100-150 км, а в глибину 40-60 км,

"Вільне полювання" полягає в довільному виконанні польоту високо підготовленими групами й поодинокими екіпажами винищувачів над територією противника з метою знищення окремих самостійно вибраних повітряних цілей. Цей спосіб застосовується при необхідності регулярного впливу на літаки (вертольоти) противника над його територією, підтримуючи напруженою обстановку в його повітряному просторі, знесилення і деморалізацію противника.

Розчищення повітряного простору здійснюється підрозділами винищувачів, які слідуєть перед підрозділами(частинами) інших родів авіації, які прикриваються винищувачами, на розрахункових інтервалах із завданням уразити (зв'язати боєм) винищувачі противника на дальніх підступах до цих підрозділів, які у смузі їхнього польоту або в районі дій. Застосовується цей спосіб, коли частини і підрозділи інших родів авіації діють великою кількістю груп, і ці групи важко забезпечити патрульним супроводом.

Патрульний супровід здійснюється спільним польотом винищувачів із літаками (вертольотами), що прикриваються, у загальному бойовому порядку з метою заборони атак винищувачів противника по цим забезпечуваним літакам (вертольотам.). Спосіб, як правило, застосовується при забезпеченні невеличких по складі груп літаків інших родів авіації, які виконують політ у компактному бойовому порядку, і може здійснюватися як протягом усього маршруту польоту, так і на окремих його ділянках.

Блокування аеродромів базування винищувачів противника полягає в забороні зльоту винищувачів противника протягом заданого часу шляхом

ураження їх при вирулюванні, на зльоті, руйнації ЗПС (МРД) і мінування аеродрому.

Аеродроми винищувачів противника блокуються в найбільше відповідальні періоди дій ударних сил і військово-транспортних літаків.

Заслони в повітрі організуються на дальніх підступах і в смузі прольоту літаків, які прикривають, або району їх дій на напрямках ймовірної появи винищувачів противника. Винищувальні заслони є різновидом груп розчищення повітряного простору.

б) при ураженні наземних (морських) об'єктів: винищувальна авіація застосовують ті ж способи бойових дій, що і БА і ША. Ними є:

– одночасний удар усім складом або більшою частиною сил авіаційної бригади по одному або декільком заздалегідь заданим об'єктам у встановлений час;

– послідовні удари ескадрилей (ланок, пар, екіпажів) по одному або декільком заздалегідь заданим об'єктам в установлений час;

– самостійний пошук і ураження об'єктів у заданому районі або смузі ланками, парами, екіпажами.

Застосовуючи той або інший спосіб бойових дій, *анч* літаків-винищувачів виконують польоти в різноманітних бойових порядках.

У бойових порядках підрозділів і частин винищувальної авіації створюються такі групи різноманітного тактичного призначення - ударна, забезпечення, резерву.

Ударна група є основним елементом бойового порядку і призначена для ураження основних сил противника, наприклад, відбиття атак по літакам, що прикриваються.

Групи забезпечення: зав'язки бою, демонстративна (відволікаюча) прикриття від атак винищувачів противника та ін. призначені для створення сприятливих умов виконання бойової задачі винищувачами ударної групи.

Так, групи зав'язки бою повинні забезпечити умови для раптового виходу в атаку ударній групі, демонстративні і відволікаючі групи мають на меті ввести в оману противника, щодо намірів ударної групи, групи прикриття від атак винищувачів, відбивають атаки винищувачів противника по літаках ударної групи.

Резерв виділяється для вирішення завдань, які раптово виникають.

Бойовий порядок груп тактичного призначення винищувальної авіації в залежності від інтервалів, дистанцій, перевищень і понижень між літаками, підрозділами і групами, які входять до них може бути таких видів: зімкнутий, розімкнутий і розосереджений.

Зімкнутий бойовий порядок застосовується парою і ланкою при введенні в бій, при атаках групових цілей.

Розімкнутий бойовий порядок забезпечує можливість вогневої і тактичної взаємодії між екіпажами і групами. Одним з різновидів розімкнутого бойового порядку, застосовуваного в хмарах і вночі парами і ланками винищувачів, є "радіолокаційний ланцюжок". Політ у район повітряного бою (ведення пошуку) пара і ланка винищувачів здійснюють у розімкнутих бойових порядках, які забезпечують найкращі умови огляду повітряного простору, зручність

пілотування, мінімальний час для перебудування в бойовий порядок для ведення бою.

Розосереджений бойовий порядок застосовується винищувачами при виконанні бойових задач у складі ескадрилей і більших груп.

Основними формами бойових порядків винищувальної авіації є: "колона", "пеленг", "клин", "фронт", "змійка" і інше.

Пара і ланка діють у зімкнутих і розімкнутих бойових порядках "пеленг", "фронт", а ланка, крім того, "клин літаків". У хмарах і вночі пари (ланки) можуть застосовувати розімкнутий бойовий порядок "радіолокаційний ланцюжок" або розосереджений бойовий порядок.

Ескадрилья виконує політ у розімкнутих бойових порядках "пеленг", "колона", "змійка" ланок (пар) чи діє у розосередженому бойовому порядку.

Основи бойових дій підрозділів і частин розвідувальної авіації (РА)

Повітряна розвідка (ПР) виконується розвідувальними авіаційними частинами (підрозділами) і безпілотними розвідниками, нештатними розвідувальними підрозділами авіаційних частин тактичної авіації, а також всіма екіпажами одночасно з виконанням бойових завдань. Такі властивості повітряної розвідки, як швидкість проникнення до об'єктів розвідки на великій глибині, а також достовірність отриманих даних ставлять її на одне з чільних місць серед інших видів військової розвідки.

Розвідувальна авіація, маючи на озброєнні пілотовані літаки-розвідники і безпілотні літальні апарати (БПЛА), призначені для повітряної розвідки противника, місцевості і погоди.

У окремих випадках літаки-розвідники можуть одночасно з веденням розвідки знищувати розкриті ними об'єкти противника, а також залучатись до позначення та наведення своїх ударних груп на об'єкти ударів.

Повітряна розвідка ведеться в мирний час без порушення державного кордону, а в особливий погрожувальний період до початку збройної агресії по розпорядженню Генерального штабу – з порушенням державного кордону, з початком бойових дій – без обмежень.

Виходячи з призначення РА, цілей і основних об'єктів повітряної розвідки, загальними завданнями підрозділів і частин РА є:

1. Повітряна розвідка РЯЗ.
2. Повітряна розвідка аеродромів, діляниць автострад і майданчиків, що використовуються для зльоту і посадки літаків і вертольотів.
3. Повітряна розвідка військ, оборонних рубежів (смуг), вузлів оборони опорних пунктів.
4. Повітряна розвідка залізничних, автомобільних, повітряних і річкових (морських) перевезень.
5. Повітряна розвідка ПУ і РСЗ.
6. Повітряна розвідка сил і засобів ППО.
7. Повітряна розвідка військово-промислових об'єктів.
8. Повітряна розвідка кораблів (суден) в морі і військово-морських базах (портах).
9. Повітряна та радіо розвідка.

10. Повітряна розвідка місцевості і погоди.

11. Контрольна повітряна розвідка результатів ударів своїх ракет і авіації.

Повітряна розвідка ведеться в інтересах організації і проведення операцій і бойових дій військ. При цьому, завдання повітряної розвідки визначаються метою, задумом, розмахом і особливістю їх проведення.

В залежності від глибини і характеру завдань, що виконуються повітряна розвідка поділяється на стратегічну, оперативну і тактичну.

Стратегічна повітряна розвідка ведеться з метою забезпечення вищого командування і командування видів збройних сил необхідними розвіданими про об'єкти противника, які розташовані, як правило, в його глибокому тилу.

Оперативна повітряна розвідка ведеться в інтересах командування військ оперативних командувань з метою забезпечення їх розвіданими, необхідними для організації і ведення операцій і бойових дій і по глибині може досягати: 400-500 і до 1000 км і більше. Основні її зусилля направлені на об'єкти противника, які розташовані в оперативній глибині.

Оперативна розвідка порівняно молодий вигляд розвідки. Вона народилася у 20 столітті, коли бойові дії військ придбали характер операцій. У самостійну область військової розвідки оперативна розвідка виділилася у 2-й половині 20-х років.

Для рішення завдань оперативної розвідки залучаються літаки розвідники Су-24МР. Крім того, таку розвідку можуть виконувати нештатні розвідувальне ескадрильї бомбардувальної авіації, озброєні тактичними бомбардувальниками Су-24М.

Тактична повітряна розвідка ведеться в інтересах військ і командувань об'єднань, з'єднань і частин з метою добування даних про противника, необхідних для підготовки і успішного ведення бойових дій. Вона ведеться на глибину до 450 км в залежності від завдань забезпечення об'єднань, з'єднань і частин, а також можливостей сил і засобів, які залучаються до розвідки. Основні зусилля тактичної повітряної розвідки зосереджуються на об'єктах в тактичній і найближчій оперативній глибині противника (до 100-120 км від лінії бойового зіткнення військ).

Тактична повітряна розвідка ведеться силами і засобами розвідувальних авіаційних частин (підрозділів), нештатними розвідувальними підрозділами і всіма екіпажами тактичної авіації одночасно з виконанням інших бойових завдань.

Розвідувальна авіація може застосовувати такі способи бойових дій:

- одночасний бойовий політ всім складом або більшою частиною сил на повітряну розвідку у встановлений час;
- бойові польоти окремих пар(екіпажів) або окремих безпілотних засобів на повітряну розвідку у встановлений час або за викликом.

Одночасний бойовий політ виконується в тих випадках, коли необхідно добути розвідані про велику кількість об'єктів у гранично стислий термін у встановлений час.

Бойові польоти окремих пар або поодиноких літаків - найбільш поширений спосіб бойових дій розвідувальної авіації. Він застосовується з метою

безперервного добування розвідданих у всіх випадках, коли немає необхідності в одночасних польотах.

Таким чином в залежності від глибини і характеру завдань, що виконуються повітряною розвідкою, вона поділяється на стратегічну, оперативну і тактичну, а в залежності від часу проведення і завдань, що виконуються на попередню, дорозвідку і контрольну повітряну розвідку. Виконуючи бойові завдання основним способом бойових дій РА є бойові польоти окремих пар або поодиноких літаків на повітряну розвідку у встановлений час.

Для рішення завдань повітряної розвідки у ЗС України є:

- а) в Повітряних Силах – розвідувальна авіаційна бригада (*авбрр*) і окрема авіаційна ескадриля дистанційно-керованих літальних апаратів (*ае* ДКЛА);
- б) у СВ – в складі армійської авіації – окремі розвідувальні ескадрильї безпілотних літаків-розвідників (*ае* БЛР).
- в) у ВМС - в складі морської авіації - окремі розвідувальні авіаційні ескадрильї .

До засобів повітряної розвідки відносяться:

- літаки, вертольоти та дистанційно керовані літальні апарати (ЛА) – носії розвідувального обладнання;
- бортове розвідувальне обладнання;
- наземні технічні засоби для збору та обробки розвідувальних даних.

Крім того, для ведіння повітряної розвідки притягуються спеціально підготовлені нештатні розвідувальні авіаційні ескадрильї бомбардувальних, винищувальних і штурмових авіаційних бригад. Вона також виконується усіма екіпажами інших родів авіації одночасно з виконанням своїх бойових завдань.

Розвідувальна авіаційна бригада спроможна виконувати оперативну і тактичну розвідку. На озброєнні бригади знаходяться літаки-розвідники Су-17М4Р і Су-24МР.

Літак Су-24МР призначений для оперативної розвідки з малих (200-1000 м включно), середніх (вище за 1000 м до 4000 м включно), великих (вище 4000 м до 12000 м включно) висот і являє собою модифікацію фронтового бомбардувальника Су-24М, бойові властивості якого були розглянуті на одному із занять. Розвідувальне обладнання літака розміщується в під фюзеляжних контейнерах різного типу.

Оперативний розвідник за один політ може виконати одне з наступних завдань:

- дорозвідати один-два об'єкти в інтересах ударів ракет і авіації;
- розвідати і визначити з малих і середніх висот координати двох-трьох об'єктів, віддалених один від одного на 50-100 км;
- сфотографувати з великих і стратосферних висот три-чотири об'єкти, віддалених один від одного на 100-150 км;
- виконати розвідку трьох-чотирьох ділянок, шосейних або ґрунтових залізниць загальною довжиною до 500 км з фотографуванням найбільш важливих об'єктів;
- розкрити до 30 працюючих РЛС, визначити їх призначення і приблизне місцезнаходження;

- виконати радіолокаційну розвідку двох-трьох об'єктів і визначити орієнтири на підходах до них;
- сфотографувати два-три маршрути загальною довжиною до 150 км;
- здійснити контроль результатів ударів по трьох-чотирьох об'єктах.

Тактичний розвідник (пара) за один політ може виконати одне з наступних завдань:

- визначити координати пускових установок засобів ракетно-ядерного нападу противника на площі 10-20 км в лісистій місцевості і до 80 км на відкритій;
- розвідати два-три окремих об'єкта (моста, переправи, ПУ, вузли доріг);
- розкрити один-два райони зосередження військ противника розміром 20-100 км кожний;
- розвідати декілька діляниць з.д. шосейних і ґрунтовим доріг загальною довжиною до 250 км.
- зробити дорозвідку одного-двох об'єктів або виконати контроль результатів ударів в двох-трьох районах.

Бригада виконує бойові завдання переважно поодинокими розвідниками і парами.

Бойовий політ на розвідку може виконуватись самостійно або в бойових порядках підрозділів і частин інших родів авіації.

На озброєнні окремої частини БПЛА і окремих ескадрилій безпілотних літаків-розвідників знаходяться безпілотні розвідувальні системи (комплекси) (БРС/К), які складаються з безпілотного літака-розвідника (БЛР) і наземних технічних засобів, що забезпечують підготовку розвідника до пуску, його пуск, управління в польоті і привід до місця приземлення (посадки), приземлення, збір і обробку розвідданих. Основним елементом БРС(К), який визначає її можливості і призначення, є безпілотний літак-розвідник.

Безпілотні літаки-розвідники (БЛР), в порівнянні з тими, що пілотуються мають деякі істотні переваги:

- відсутність екіпажу і систем забезпечення його життєдіяльності, що дорого коштують;
- безаеродромний старт і посадка;
- можливість ведіння розвідки в зонах з високими рівнями радіації;
- простота конструкції та експлуатації;
- порівняно невисока вартість;
- великі можливості при перебазуванні по маневреності, маскуванню на марші і в позиційному районі.

Ці переваги дають можливість вирішувати багато завдань повітряної розвідки з меншими економічними витратами, спрощує базування і поповнення частин БЛР, а також дозволяє використати БЛР в умовах сильної ППО противника.

Однак, безпілотні засоби мають деякі недоліки. Основними з них є: не повністю використовуються ЛТД БЛР і його розвідувального обладнання через відсутність на ньому екіпажу, відносно великий час отримання розвідданих.

Для повітряної розвідки застосовуються: БЛР оперативного призначення "Стриж", БЛР тактичного призначення "Рейс" і "Крило-М".

БЛР оп "Стриж" забезпечує ведення розвідки на глибину до 400 км. Він може виконувати повітряне фотографування, вести телевізійну, інфрачервону, лазерну, радіаційну розвідку.

БЛР "Стриж" являє собою крилату ракету з відокремлюваною носовою частиною (приладовим контейнером), де розміщується розвідувальне обладнання.

Після виконання розвідки і повернення літака розвідника в район посадки, відповідно до програми польоту, він виконує "гірку" різко набирає висоту, гасить швидкість і після розкриття основного парашута, приземляється в запланованому районі, БЛР може бути використаний до 5 разів.

На озброєнні *оє* БЛР знаходяться БЛР "Рейс" і "Крило-М".

БЛР "Рейс" може виконувати повітряне фотографування, телевізійну зйомку місцевості і передачу зображення в реальному масштабі часу, радіаційну розвідку. Літак забезпечує ведіння розвідки на глибину до 75 км і може бути використаний до п'яти разів. Посадка розвідника здійснюється парашутним способом.

БЛР тп "Крило-М" забезпечує ведення розвідки на глибину до 30 км. Він може виконувати повітряне фотографування, вести телевізійну і інфрачервону розвідку. Запуск БЛР здійснюється з рухомих пускових установок під кутом 10-20° до горизонту. Політ по маршруту виконується, як правило, з постійною швидкістю. Висота польоту витримується автоматично відповідно до заданої програми або змінюється по командах із землі.

Нарівні з розвідувальним обладнанням на борту розвідника встановлюється відповідна апаратура управління, яка забезпечує політ по визначеному маршруту і відповідний режим роботи розвідувального обладнання.

У процесі виконання бойових завдань розвідувальна авіація застосовує різні способи ведення повітряної розвідки. Під способом повітряної розвідки потрібно розуміти процес виявлення, спостереження (пізнання) і фіксації результатів спостереження.

Основними способами повітряної розвідки є:

- візуальне спостереження;
- розвідка із застосуванням оптико-електронних засобів;
- розвідка із застосуванням радіоелектронних засобів.

Основи бойових дій військово-транспортної авіації

Військово-транспортна авіація призначена для:

- десантування повітряних десантів;
- перевезення військ і матеріальних засобів повітрям;
- забезпечення маневру та бойових дій військ;
- розгортання, ротація та (за певних умов) евакуація Миротворчих сил України й інших держав;
- виконання спеціальних завдань.

У відповідальності з призначенням військово-транспортна авіація виконує такі основні бойові завдання:

1. Десантування повітряних десантів.

2. Доставка у тил противника зброї, боєприпасів та інших матеріальних засобів.

3. Забезпечення маневру військ та авіації.

4. Евакуація поранених та хворих.

5. Перевезення повітрям військ, зброї, боєприпасів та інших матеріальних засобів.

6. Виконання спеціальних завдань, до яких відносяться:

Транспортна авіація в залежності від завдань, характеру місцевості в районі десантування, наявності підготовлених аеродромів (майданчиків) очікуваної протидії засобів ППО противника, може застосовуватись для десантування військ або доставки МЗ такі способи десантування, перевезення та доставка матеріальних засобів:

- парашутний;
- посадковий;
- парашутно-посадковий;
- безпарашутний.

В залежності від бойових завдань, що виконуються, та обстановки для базування підрозділів і частин ВТА використовуються основні аеродроми та аеродроми тимчасового базування.

Основні - це аеродроми які призначені для постійної дислокації авіаційних частин у мирний час і ведення з них бойових дій під час війни.

В мирний час для постійної дислокації *авбр(Т)* виділяється один основний аеродром та призначаються один-два аеродроми розосередження.

Під час війни бригаді виділяють один-два основних аеродроми.

Під час військових дій авіаційної бригади можуть бути додатково виділені такі аеродроми:

- аеродроми вихідного району для десантування (ВРД);
- аеродроми завантаження (вивантаження) військ, бойової техніки або МЗ;
- аеродроми дозаправлення.

Ефективність ведення бойових дій підрозділами і частинами ВТА в багатьох випадках буде визначатися бойовими властивостями літаків, що стоять на її озброєнні.

На озброєнні підрозділів і частин ВТА стоять серійні військово-транспортні літаки Ан-12, Ан-26 та Іл-76 різних модифікацій.

Бойові властивості військово-транспортних літаків це сукупність всіх можливостей, що характеризують їх як бойовий авіаційний комплекс.

Маючи високі ЛТД, сучасне пілотажне, навігаційне та десантно-транспортне обладнання та засоби РЕБ, які дозволяють перекрити перешкодами бойові порядки підрозділів і частин ВТА, військово-транспортні літаки мають такі бойові властивості:

1. *Універсальність застосовування*, яка дозволяє застосовувати транспортні літаки в різних варіантах: в десантному, транспортному, санітарному, літака, що ставить перешкоди, дозаправника, бомбардувальника. Широка універсальність застосовування військово-транспортних літаків забезпечуються розмірами вантажних кабін, вантажопідйомністю, характером десантного обладнання і складом оборонного й бомбардувального озброєння.

2. *Велика дальність польоту*, яка дозволяє десантувати повітряні десанти та перевозити війська та МЗ на великі відстані. Так наприклад, найбільший тактичний радіус дії літака Ан-12БП при десантному навантаженні 10 т складає 1300 км й досягається під час польоту на висоті біля 9000 м. Для літаків Іл-76 тактичний радіус дії при G зл.=170 т, Н=9000 м та десантному навантаженні 20т складає біля 2100 км.

3. *Велика вантажопідйомність*, яка дозволяє приймати на борт та перевозити по повітрю великогабаритну техніку. Так наприклад, літак Іл-76 здатен перевезти:

- танки (вагою 43 т)-1од.;
- БМП-2(13,8 т.)- 2 од.;
- БТР-70(10,5 т.)-2 од.;
- 182 мм гаубицю (16,5)-2 од.;
- літак Су-27 (16150 кг)-2од.;
- літак Су-24 (22320 кг)-1 од.;
- літак Су-25 (8500 кг)-2 од.;
- вертоліт Мі-24В (8500 кг)-1од.

4. *Значна швидкість польоту*, яка дозволяє виконувати бойові завдання у стислі строки, успішно долати ППО, швидко перенацілювати ВТА на інші оперативні напрями.

5. *Велика висотність*, яка дозволяє успішно долати ППО противника й вести раптові бойові дії.

6. *Гарні злітно-посадкові характеристики*, які дозволяють базуватись *апч* ВТА на аеродромах 3 класу, де довжина ЗПС=1800м, нормативне одноколісне навантаження на покриття ЗПС-12 т.

Основними способами бойових дій *апч* ВТА є:

- одночасний політ усім складом чи більшою частиною сил на виконання бойового завдання у встановлений час;
- послідовні польоти загонів, окремих пар, (екіпажів) на виконання бойового завдання у встановлений час.

Одночасний політ всім складом або більшою частиною сил застосовується з метою виконання десантування (висадки) повітряного десанту, перевезення військ, доставка їм різних МЗ та озброєння а також створення активних (пасивних) перешкод РЕЗ противника в заданій смузі (районі) та виконання інших завдань, які зумовлені бойовими можливостями частини (підрозділу).

Послідовні польоти підрозділів застосовуються, коли не вистачає сил для виконання бойового завдання в одному вильоті чи коли за умовами обставин (у відповідно з поставленим завданням) потрібні безперервні дії у встановлений час. Застосовуючи різні способи бойових дій *апч* ВТА здійснюють польоти на виконання бойових завдань у відповідних бойових порядках.

Бойовий порядок підрозділів і частин ВТА повинен забезпечити:

- десантування військ в угрупованні, яке передбачене для них, та в високому темпі;
- надійність виходу на майданчики й безпека десантування;
- найкращі умови для застосування засобів РЕБ подолання систем ППО противника з найменшими втратами;

– інші сприятливі умови для виконання бойового польоту.

Бойовий порядок частини (підрозділу) ВТА може складатися з груп різного тактичного призначення. До них відносяться:

– десантна чи транспортна група (в залежності від бойового завдання);
– групи забезпечення, до яких відносяться групи наведення (група забезпечення посадки) та РЕБ.

Під час десантування повітряного десанту посадковим способом замість групи наведення створюються групи забезпечення посадки.

Десантна (транспортна) група призначається для виконання головного завдання. В склад групи входять ескадрильї, які здійснюють викидання (висадження) важкої техніки, озброєння, вантажу і о.с. десанту (військ). Авіаційна частина входить в десантну групу всім складом або частиною сил. Окремі літаки (підрозділи) авіаційної бригади можуть входити в групу забезпечення.

Група наведення прямує попереду десантної групи здійснює маркування маршруту та місць прицілювання, визначає фактичну погоду та радіолокаційну обстановку на маршруті польоту і в районі десантування. Одночасно з виконанням цих завдань група наведення виконує дорозвідку засобів ППО противника. Група наведення може складатися з 2-3- літаків. Тимчасовий інтервал між групою наведення та десантною групою повинен бути приблизно 20-25 хв.

Група забезпечення посадки призначається для доставки на аеродром (майданчики) висадки (вивантаження) військ та бойової техніки передової групи, групи управління польотами з необхідними засобами управління, привода та забезпечення посадки військово-транспортних літаків.

Група РЕБ прикриває бойовий порядок авіаційної частини перешкодами на маршруті польоту та в районі десантування. Літаки-постановники перешкод розосереджуються по всій глибині бойового порядку.

В ряді випадків у військово-транспортному авіаційній частині можуть створюватись *демонстраційні (відволікаючі) групи* у складі 1-2 загонів, які виконують політ у смузі польоту десантної (транспортної) групи чи на її флангах по паралельних маршрутах але на інших (більших) висотах в цілях введення противника в оману відносно справжнього напрямку і часу польоту десантної (транспортної) групи та розосередження зусиль активних засобів ППО противника.

Крім груп забезпечення, які перелічені, зі складу взаємодіючих з підрозділами і частинами ВТА частин тактичної авіації, створюються групи:

- винищувачів прикриття;
- придушення (знищення) ППО противника;
- РЕБ.

Основними видами бойових порядків підрозділів і частин ВТА є: зімкнутий, розімкнутий та розосереджений.

Основи бойових дій армійської авіації (АА)

АА є родом сухопутних військ, призначена для авіаційної підтримки військ шляхом ураження наземних(морських), головним чином малорозмірних, броньованих, рухомих об'єктів противника переважно на передньому краї і в тактичній глибині, а також для вирішення завдань всебічного забезпечення загальновійськового бою.

Підрозділи і частини АА у відповідності з її призначенням, можуть виконувати вогневі, транспортно-десантні, розвідувальні і спеціальні бойові завдання.

До вогневих завдань відносять:

1. Ураження малорозмірних, броньованих, рухомих засобів, а також живої сили противника.
2. Ураження вертольотів противника, (малошвидкісних і низьколітаючих цілей) у повітрі.
3. Ураження повітряних (морських) десантів.
4. Ураження аеромобільних частин (підрозділів) і десантно-розвідувальних груп противника.
5. Забезпечення прольоту транспортно-десантних вертольотів.
6. Авіаційна підтримка бойових дій десанту.

Основними об'єктами ударів підрозділів і частин АА при вирішенні вогневих завдань є: танки, БТР, БМП, артилерія, міномети, зенітна артилерія, вертольоти на майданчиках, ПУ, ракети тактичного призначення, ротні і взводні опорні пункти, доти, дзоти, морські переправи, ЗПС, малі кораблі та ін. Більшість з цих об'єктів розташовуються на відстані від 0.5 до 4 км від бойових порядків наших підрозділів.

Так, наприклад: при якісній підготовці екіпажів ударна група вертольотів у складі 10-12 Мі-24В здатна за один виліт знешкодити до 46-56 танків чи БТР на відкритій місцевості, або 25-30 танків у обвалуваннях (вогневе завдання).

Транспортно-десантні завдання:

1. Десантування повітряних десантів.
2. Забезпечення маневру та дій військ в ході бою.
3. Висадка розвідувальних і спеціальних груп для захвату або знешкодження важливих об'єктів противника.
4. Перевезення особового складу та переправних засобів до місць форсування водних переправ.
5. Евакуація поранених і хворих, а також військ після виконання ними завдань у тилу противника.

До розвідувальних завдань відносяться:

1. Ведення повітряної розвідки противника, та погоди.
2. Ведення радіаційної, хімічної і інженерної розвідки місцевості.
3. Спостереження за полем бою і переднім краєм.

Повітряна розвідка противника ведеться підрозділами тактичних безпілотних літаків-розвідників і екіпажами вертольотів в інтересах загальновійськових (танкових) частин і з'єднань з застосуванням технічних засобів повітряної розвідки і візуальним спостереженням.

До спеціальних завдань відносяться:

1. Коректування вогню артилерії.
2. Мінування з повітря і постановка димових (аерозольних) завіс.
3. Забезпечення управління військами і зв'язку.
4. Пошук і рятування екіпажів, літаків та вертольотів, що зазнали аварії.
5. Радіоелектронне придушення засобів керування військами і зброєю противника.

Наприклад, вертоліт Мі-8ППА, що знаходиться в зоні на відстані 20-30 км від противника, здатен шляхом створення активних перешкод РЛС виявлення повітряних цілей, наведення винищувачів і цілевказання ЗРК і ЗА зменшити ймовірність виявлення повітряних цілей в 1,5-2 рази.

Таким чином, підрозділи і частини АА здатні вирішувати широке коло завдань, а самі вертольоти є багатоцільовими апаратами.

Різноманітність завдань, що стоять перед АА потребують для їх вирішення застосування різних спеціалізованих сил. Тому в залежності від характеру завдань, що вирішуються АА, вона розділяється на наступні роди:

- штурмова авіація, має на озброєнні бойові вертольоти Мі-24Д, Мі-24В, Мі-8МТ, Мі-8ТВ;
- транспортна авіація, що має на озброєнні транспортно-бойові і транспортно-десантні вертольоти Мі-8Т, а також Мі-8ТВ, Мі-24Д і Мі-24В;
- розвідувальна авіація, що має на озброєнні безпілотні літаки-розвідники "Рейс-Д", "Стриж" і "Крило", Мі-24КіР;
- спеціальна авіація має спеціальні вертольоти Мі-2, Мі-8ПП, Мі-8СМ і СМВ, а також вертольоти Мі-9ПвПУ і Мі-22ПвПУ, Мі-24К, які використовуються в якості повітряних ПУ, Мі-24РіК.

Організаційно АА складається з бойових та транспортно-бойових бригад АА, окремих вертолітних ескадрилей, окремих ескадрилей безпілотних ЛА, підрозділів і частин спеціальних військ, частин і установ тилу. Бригада АА складається із 3-х вертолітних ескадрилей, технічних підрозділів і підрозділів забезпечення (батз, бо, бз і РТЗ).

Як правило, бригади АА мають змішаний склад, тобто, на їх озброєнні знаходиться декілька типів вертольотів. Так, наприклад, бойова бригада має на озброєнні вертольоти Мі-24, Мі-8 та Мі-9 (2 ае – Мі-24 та 1 ае – Мі-8 (9)).

Базування АА зорганізується з врахуванням характеру завдань, що виконуються, замислу майбутніх дій, бойових властивостей АА, можливостей та особливостей її застосування в інтересах загальновійськових об'єднань (з'єднань) та включає систему аеродромів (посадкових майданчиків) для вертольотів і позиційних районів для тактичних БЛА.

В обороні аеродроми (майданчики) базування для АА звичайно призначаються на відстані 50-80 км, а в наступі у межах 30-70 км від лінії бойового зіткнення з противником. Позиційні райони для тактичних БЛА звичайно призначаються на відстані 15-20 км від противника.

Вертолітні бригади в районах базування розташовуються, як правило, поескадрильно на 2-4 майданчиках, що розташовуються на відстані 10-15 км одна від другої.

Окрім основних майданчиків базування для вертолітної бригади можуть бути додатково на визначений період виділені наступні аеродроми

(майданчики): запасний, підскоку, засідки, завантаження (вивантаження) військ, техніки або МЗ.

Майданчики підскоку для ескадрилій призначаються на відстані 10-20 км від противника, майданчики підскоку для ланки (“пари”) на відстані 2-6 км від передбаченого місця атаки цілей.

Таким чином АА у відповідності зі своїм призначенням може виконувати вогневі, транспортно-десантні, розвідувальні та спеціальні завдання.

Оскільки вертольоти виконують різні за характером завдання в умовах обстановки, які сильно відрізняються одна від одної, то підрозділи та частини АА застосовують різні способи бойових дій.

До них відносяться:

– одночасні дії усім складом або більшою частиною сил (одночасний удар, одночасне введення у бій, одночасні спеціальні бойові польоти, наприклад - на повітряну розвідку). Спосіб застосовується з метою виконання завдань в мінімальний час;

– послідовні дії підрозділів (послідовні удари, послідовне введення у бій, послідовні спеціальні бойові польоти, наприклад – на десантування). Застосовуються з метою тривалого впливу на об’єкти противника, а також у тих випадках, коли сил для виконання бойового завдання одним вильотом не вистачає;

– дії по об’єктам, що самостійно відшукані (самостійний пошук та ураження наземних об’єктів або повітряних цілей ланками, парами у заданому районі);

– дії із засідки на землі та у повітрі (удари ланок або пар по рухомих об’єктам противника із засідок, ураження повітряних цілей парами або екіпажами);

Застосовуючи той або інший спосіб бойових дій підрозділи та частини АА виконують польоти у різних бойових порядках.

Видами бойових порядків АА є:

- зімкнутий;
- розімкнутий;
- розосереджений.

Зімкнутий бойовий порядок найбільш компактний бойовий порядок., у якому підрозділи можуть здійснювати груповий зліт й посадку, політ за маршрутом, одночасну атаку наземних цілей за командою ведучого.

У розімкнутому бойовому порядку підрозділи, літаки (вертольоти) виконують польот за маршрутом, долають протидію засобів ППО, ведуть пошук та здійснюють атаки наземних цілей.

У розосередженому бойовому порядку підрозділи (екіпажі) діють при висадці тактичного повітряного десанту, перевезенні військ на декілька майданчиків, при нанесенні одночасного удару по декільком об’єктам, що розташовані у обмеженому або у різних районах, у складних метеоумовах, сутінках та уночі.

Основними формами бойових порядків підрозділів АА є:

- “пеленг” вертольотів, пар вертольотів, ланок (загонів);
- “фронт” вертольотів, пар вертольотів, ланок (загонів);
- “колона” вертольотів, пар вертольотів, ланок (загонів);

- “змійка” ланок (загонів).

Бойовий порядок частин і підрозділів АА може включати групи різного тактичного призначення :

- основну групу;
- групи забезпечення;
- резерв.

Основна група є головним елементом бойового порядку та призначена для безпосереднього виконання бойового завдання.

Вона може бути:

- ударною – при діях по наземним (повітряним) цілям;
- десантною – при десантуванні тактичного повітряного десанту;
- транспортною – при перевезенні військ та МЗ;
- мінування при постановці міно-вибухових загороджень, та ін.

Групи забезпечення призначені для створення сприятливих умов для успішного виконання бойового завдання основної групи. До них відносяться групи:

- дорозвідки;
- наведення (позначення цілі);
- електронного придушення;
- знищення наземних засобів ППО противника;
- прикриття від атак вертольотів противника;
- демонстративні (відволікаючі).

Резерв призначений для нарощування зусиль ударної групи або для вирішення завдань, що виникають раптово.

Основи бойових дій авіації Військово-морських сил України

Уся авіація ВМС України зведена у 10 морську авіаційну бригаду (Миколаїв).

Основні завдання авіації ВМС України:

- пошук та ураження підводних човнів противника в районах їхнього розгортання;
- проведення розвідки в операційній зоні ВМС України та наведення ударних сил;
- встановлення мінних загороджень;
- проведення пошуково-рятувальних заходів;
- здійснення транспортних перевезень.

На озброєнні авіації ВМС знаходяться літаки Бе-12, Ан-24, Ан-26 і вертольоти Мі-8, Мі-14, Ка-27, Ка-29.

Основні бойові властивості літаків Ан-24, Ан-26, вертольоту Мі-8 були розглянуті у попередніх главах.

Для боротьби з підводними човнами противника можуть бути застосовані авіаційні протичовнові комплекси (АПЧК) Бе-12, Мі-14, Ка-27.

Протичовновий літак-амфібія Бе-12 призначений для пошуку, стеження, виявлення і знищення підводних човнів в простих і складних гідрометеоумовах, в будь-яку пору року і доби, на віддаленні від місць базування до 500 кілометрів.

Протичовновий вертоліт Ка-27 ПЛ призначений для виявлення підводних човнів, стеження за ними і знищення їх в підводному стані на глибині до 500 метрів і швидкостях ходу до 75 км/год.

Протичовновий вертоліт Мі-14 ПЛ призначений для виявлення підводних човнів, стеження за ними і ураження на глибинах занурення до 400 метрів, швидкостях ходу до 60 км/год, віддаленні району пошуку до 200 км, вдень і вночі, в простих і складних метеоумовах.

Для пошуку підводних човнів і стеження за ними протичовнова авіація застосовує наступні засоби:

- радіогідроакустичні буї;
- авіаційні пошукові магнітометри;
- радіолокаційні станції;
- вертолітні гідроакустичні станції, що опускаються.

Для знищення підводних човнів протичовнова авіація (ПЧА) застосовує наступні засоби ураження:

- авіаційні протичовнові ракети;
- авіаційні протичовнові торпеди;
- авіаційні бомби та міни.

Високі ТТХ АПЧК, їх обладнання і озброєння дозволяють їм виконувати бойові завдання з високою ефективністю. Так наприклад, Бе-12 з 90 РГБ-НМ1 (радіогідроакустичний буй ненаправленої дії) обстежує площу 1550 км², 3 літаки – 4650 км²/год.

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Таким чином, у ході проведення лекції було з'ясовано, що авіація ПС ЗС України, армійська авіація Сухопутних військ, авіація ВМС відіграють визначну роль в забезпеченні обороноздатності нашої країни, у тому числі при виконанні завдань ООС (АТО).

У ході лекції були викладені основи бойового застосування родів авіації ПС, армійської авіації Сухопутних військ, авіації ВМС ЗС України та відбулося ознайомлення з основними типами авіаційної техніки, які перебувають на озброєнні в ЗС України.

Лекцію розробив:

професор кафедри

загальновійськових дисциплін

Анатолій ШЕВЦОВ

Лекція обговорена і схвалена

на засіданні кафедри,

протокол № _____

від « _____ » _____ 20__ р.